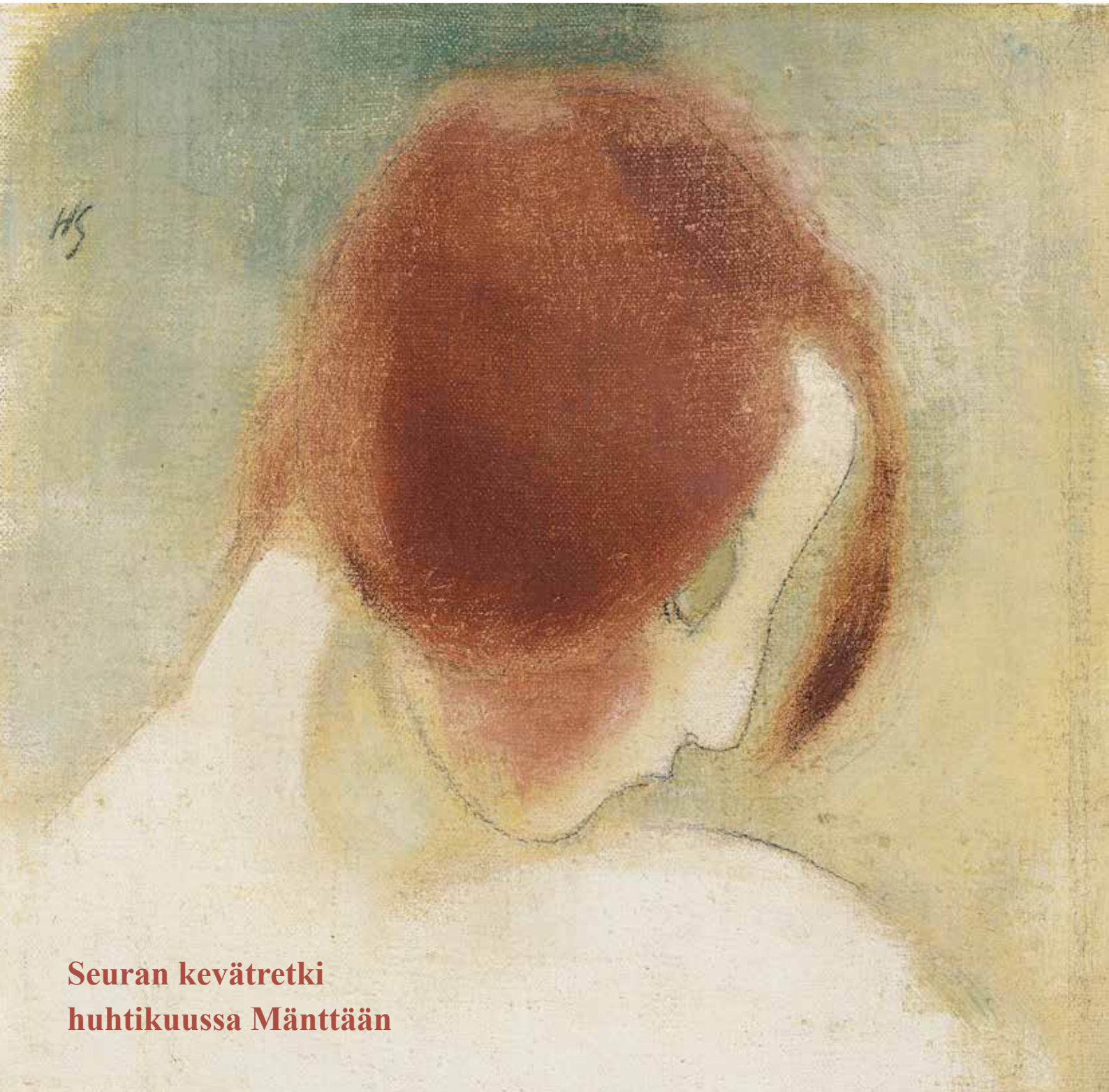

Orpana

1/2017

Seuran kevätretki
huhtikuussa Mänttään

Tampereen seudun sukututkimusseura ry

Tampereen seudun sukututkimusseura

Hallitus (*) ja toimihenkilöt

Puheenjohtaja	Jorma Lappalainen*, p. 040 555 0676, jorma.lappalainen@tamsuku.fi
Varapuheenjohtaja ja ohjelma-asiat	Tiina Miettinen*, tiina.miettinen@tamsuku.fi
Sihteeri	Sara Lundén*, p. 050 561 4920, sara.lunden@tamsuku.fi
Talousvastaava	Liisa Janka*, p. 050 595 1855, liisa.janka@tamsuku.fi
Webmaster ja jäsenasiat	Heikki Nurmi*, p. 044 016 0652, heikki.nurmi@tamsuku.fi
Retket	Jorma Lappalainen*, p. 040 555 0676, jorma.lappalainen@tamsuku.fi
Postitustehtävät	Jorma Lappalainen*, p. 040 555 0676, jorma.lappalainen@tamsuku.fi
Kirjastonhoitaja	Marja-Leena Kuusi, katso tiedote kirjastosta: www.tamsuku.fi
Julkaisujen ja muun materiaalin tilaukset	Jorma Lappalainen*, p. 040 555 0676, jorma.lappalainen@tamsuku.fi
Seuran postiosoite	Tampereen seudun sukututkimusseura ry Mustoontie 174, 36120 Suinula
Seuran sähköpostiosoitteet	Hallituksen jäsenten ja toimihenkilöiden sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@tamsuku.fi
Seuran www-osoite	www.tamsuku.fi
Seuran tiliyhteys	FI03 1146 3007 2090 98
Orpana	Jäsenlehti
Toimitus	Jorma Lappalainen*, p. 040 555 0676, jorma.lappalainen@tamsuku.fi
Toimitus ja taitto	Markku Uusitalo*, p. 050 310 9970, markku.uusitalo@tamsuku.fi
Painatus	Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä
Numero	1/2017, julkaisupäivä 2.1.2017, nro 85 vuodesta 1979
ISSN	0359-128X
Etusivu	Helene Schjerfbeck, Punainen pää II, 1915, öljy kankaalle, Gösta Serlachiuksen taidesäätiö. Kuva: Sotheby's.
Takasisiv	Charpentier-suvun vaakuna ja Mäntsä-suvun vaakuna
Ilmestyminen	Kaksi numeroa vuodessa. Syyskuussa 2017 ilmestyvään lehteen tarkoitettu aineisto pitää olla toimituksessa heinäkuussa 2017.
Vastuu sisällöstä	Orpanan kirjoittajat vastaavat tekstiensä sisällöstä ja kuvien käyttöluvista.

Puheenjohtaja

Sukututkimus on liimaa

Sukututkimuspäivillä Seinäjoella 12.3.2016 Sukututkimusseuran puheenjohtaja Teppo Ylitalo totesi ansiokkaasti, että ”sukututkimus ei ole pelkkää harmitonta historiaharrastusta, vaan sillä on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä” ja että ”sukututkimus on liimaa, joka pyrkii liittämään nykypäivän ihmiset osaksi pitkää jatkumoa ja osaksi nykyistä yhteisöä. Se alleviivaa, että ihminen on kotoisin jostakin, hänellä on juuret ja hänellä on niiden varassa mahdollisuus kasvaa täyteen mittaansa. Sukututkimus kertoo, että ihmisellä on ympärillään yhteisö, johon hän on linkittynyt lukemattomin sitein, yhteisö johon hänellä pitäisi olla mahdollisuus tukeutua ja yhteisö jonka eteen myös hänen oletetaan antavan oman panoksensa”.

Sinua tarvitaan

Tätä hienoa harrastusta auttamaan on syntynyt eri paikkakunnille sukututkimusseuroja. Meidän Tampereen seudun sukututkimusseuralla on jo menestyksekkäs historia takanaan. Jäseniäkin on runsaasti eli lähes viisi sataa. Nyt kun muutamat aktiivijäsenemme ovat jääneet pois, tarvitsemme uusia aktiiveja hallitukseen ja eri tehtäviin, mm. toimittamaan tätä lehteä, järjestämään retkiä ja hoitamaan taloutta. Elämän kokemus, halu tehdä ja oppia uutta riittävät. Autamme uusia aktiiveja alkuun. Tule rohkeasti mukaan vuosikokoukseemme 24.1.2016 ja tarjoudu mukaan, niin räätälöidään sinulle sopiva tehtävä.

Jorma Lappalainen

Ajankohtaista

Vuosikokous 24.1.2017 klo 18 Monitoimitalolla Satakunnankatu 13.

Sampolan sukututkimuspäivä lauantaina 28.1.2017 alkaen klo 10.

Seuran jäsenillat keskiviikkoisin Monitoimitalon Wivi Lönn-salissa osoitteessa Satakunnankatu 13.

Kevätretki 8.4.2017 Mänttään, missä tutustumme Tuomas Niilonpoika Mäntzän juuriin ja Serlachius Museoiden näyttelyihin.

Suomen sukututkimusseura täyttää 100 vuotta ja järjestää juhluvuonna 2017 useita tilaisuuksia eri puolella maata, katso www.genealogia.fi

Tunnustus ansiokkaasta työstä Raine Raitiolle ja Johanna Kurelalle

Tampereen seudun sukututkimusseura on antanut tunnustusta seuran hyväksi tehdystä ansiokkaasta työstä. Raine Raitio ja Johanna Kurela on kutsuttu seuran kunniajäseniksi.

Nimitykset julkistettiin ja uudet kunniajäsenet kukitettiin syksyn ensimmäisessä jäsenillassa syyskuussa. Raine Raitio on toiminut seuran puheenjohtajana kymmenen vuotta ja Johanna Kurela ollut Orpanan toimittajana seitsemäntoista vuotta.

Kuvassa vasemmalta Johanna Kurela, Raine Raitio ja seuran puheenjohtaja Jorma Lappalainen

Kuva ja teksti:
Markku Uusitalo

Karkun Rainion talo- ja sukuhistoriaa 1500-1800-luvuilla

Aarno Raittila

Mielenkiintoni Rainion talon historiaan heräsi löydettyäni Strengin maakirjakartan vuodelta 1644. Kesäasuntomme sijaitsee samalla rantatöyräällä, missä Rainion talo lisärakennuksineen tuohon aikaan sijaitsi.

Sukututkimus kiinnosti

Sukututkimusta harrastaneena olen kerännyt vuosien aikana kaiken tiedon, mitä on ollut löydettävissä Rainion talon ja sen asukkaiden alkuvaiheista. Muutamia vuosia sitten mielenkiintoni moninkertaistui, kun selvisi, että tämän kertomuksen päähenkilön Hannu Jönssinpojan pojantytär Liisa Juhantytär Rainio naitiin 1600-luvun puolivälissä emännäksi Keuruskosken rannalla sijainneeseen Mäntän taloon.

Isäntä Markus Tuomaanpoika Mänttä on suorassa isälinjassa esivanhempiani ja Liisa Juhantytär

yhdisti näin Rainion esipolvet ja tutkimukseni Rainiosta omaan sukuuni.

Erityisen haasteellista on tämän talon alkupolvissa ollut välttää sekaannusta johtuen Johan-etunimen käytöstä eri sukupolvissa ja eri lähteissä esiintyvien nimiversioiden kirjavuuden vuoksi. Vanhimman muodon Jöns olen varannut tässä ensimmäisen isännän patronymiksi ja hänelle etunimeksi Hans (Hannu).

Myöhemmät henkilöt esiintyvät muodossa Juho tai Juha. Muutenkin olen pyrkinyt normalisoimaan nimimuotoja henkilötasolla ylei-

simmin esiintyneisiin muotoihin ja nykykielen mukaiseen asuun.

Rainion nimi

Nimi Rainio esiintyy ensi kerran tunnetuissa säilyneissä lähteissä v. 1540. Siitä löytyy kuitenkin maininta arkistoista jo vuodelta 1422, mikä koskee rajankäyntiä vastapuolena Sarkola: Ylä-Satakunnan tuomari Pentti Lydenpoika on antanut 15.9.1422 tuomiokirjeen, missä sanotaan Sarkolan ja Kutalan asukkaiden olevan jakoveljiä ja ajaneen yhdessä juttuaan Karkun Vahalahtea sekä Vesilahden Salospohjaa ja Laukkoa vastaan. Mutta toisaal-

Karkun Rainio, tilakeskus vasemmalla Kuloveden itärannalla sekä tilukset A ja B. Jonas Strengin maakirjakartta vuodelta 1644, www.vanhakartta.fi / KA a1 4

ta tuomari Pentti Lydekenpoika on kirjeessään samalta päivältä selostanut rajankäyntiä, jossa Kutala, Koivu ja Rainio olivat toisena osapuolena ja Sarkola vastapuolena.

Rainion kylä

Rainio oli myöhäisellä keskiajalla pieni kylä, joka oli erotettu mahdollisesti Kutalasta joskus 1200-luvun jälkeen. Tuolloin Kutalan taloihin sovellettiin vielä suomalaista oikeutta. Tätä ilmentää mm. 1200-luvulla tullut uusi kirkollinen vero, papin ruokalisä, joka maksettiin pitäjän kirkkoherralle.

Tämä vero maksettiin suomalaisen oikeuden alueella viljana, ruotsalaisen oikeuden alueella voina. Myöhemmin uudisviljelykset pantiin suomalaisenkin oikeuden alueella ruotsalaisen ruokalisäoikeuden alaisiksi ja siis voiveroa maksaviksi. Rainion taloista osa maksoi kirkkoherralle menevän ruokalisän voina, osa rukiina. Tämä viittaa myös siihen, että vanhimmat talot voisivat ehkä olleet asuttuna jo ennen 1300-luvun alkua. [2] [8]

1500-luvun jälkipuoliskolla taloja oli ilmeisesti neljä, isäntinä mm. Perttu Kalamies, Erkki Heikinpoika Pipo (maksoi ruokalisän rukiina),

Olavi Suurisilmä ja Brusius Rainio. Hannu Jönsinpoika esiintyy ensimmäisen kerran vuonna 1597. [3] [4]

Rainion ensimmäinen sukupolvi

Hans Jönsinpoika sai 1590-luvun lopulla Rainion neljä taloa läänitykseksi ratsupalvelusta vastaan ja yhdisti ne 7 ½ äyrin ratsutilaksi (lähde: Impola). Ratsutilan (ryttärehemman) piti varustaa ratsumies verovapautta vastaan. Tällä yleensä tarkoitetaan ennen ruotujakolaitosta tapahtunutta ratsupalvelua. Joissakin tapauksissa itse talon isäntä tai poika suoritti ratsupalvelun ja varakkaammat talot

palkkasivat ratsumiehen. Karkun Rainio oli ratsutilana pienin keskeytyksin vuodet 1600-1698 ja nimismiestalona 1612-1630 sekä 1642-1652.

Rainio ratsutilana 1600-1698

Rainion ratsutilan ensimmäinen isäntä oli Karkun pitäjän Rainion kylässä asunut nimismies Hans Jönsinpoika Rainenius. Hän löytyy ensimmäisen kerran SAY:n luettelossa Rainiossa 1597. Hänellä oli puolisona Melkolan aatelissukuinen Beata Markuksentytär (Dönsby-sukua), Hans Markunpojan sisar.

Voi vain arvailla, mistä Rainion talot yhdeksi ratsutilaksi yhdistänyt Hannu Jönssinpoika tuli Rainioon. Perhe liittyi läheisesti johtavaan satakuntalaiseen väestöryhmään. Lilius-suvun eräässä muistelmakirjoituksessa hän esiintyy pirkkalaispäällikkönä "Hannes Birkarlen".

Ehkä romantisointia, mutta joka tapauksessa Hannu Jönssinpojan täytyi olla ansioitunut ja omata sotilastausta. Hänet mainitaan SAY:n mukaan Rainiossa vielä

vuosina 1604 ja 1607 ratsumestari Hans von Lunden lipuston ratsumiehenä.

Ratsutilalliseksi saattoi ryhtyä vain kruunun- tai perintöluontosen talon muttei rälssitalon isäntä. Impolan mukaan jotkut tiedot viittaavat siihen, että hän tuli Ruotsista ratsumieheksi hovilipustoon (hovfanan). "Den var nämli- gen konungens skyddsgarde. Den finska hovfanan vistades på hösten 1581 i Narva". [5]

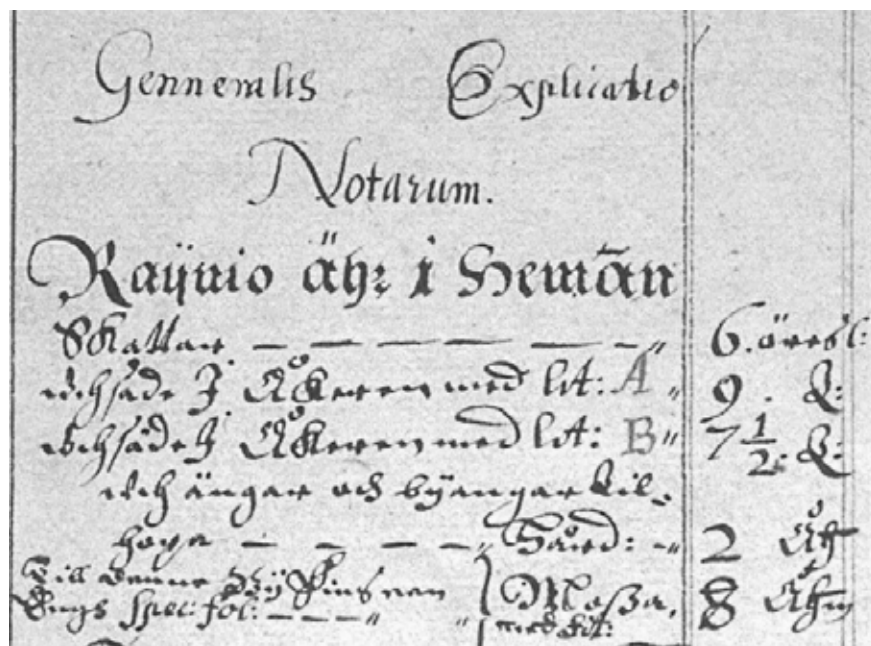
Sen sijaan tiedetään, että puoliso Beata Markuksentytären äidin isä oli Henrik Heriksson Dönsby till Karis, jonka isä Henrik Dynis Dönsby sai kuninkaalta rälsivapauden ja aateloitiin vuonna 1467 yhdessä veljensä Jönsin kanssa. Dönsbyn tapahtumat liittyivät ajallisesti pieneltä osalta suurempaan valtataisteluun.

Kuningas Kaarle oli toistamiseen syrjäytetty valtaistuimelta 1465. Hän eleli Raaseporin linnassa, kunnes poliittisessa sekaannuksessa Erik Axelinpoika otti lokakuussa 1467 Tukholman haltuunsa ja tuli nimitetyksi valtionhoitajaksi.

Tämä käänne johti siihen, että kuningas Kaarle astui kolmannen kerran valtaistuimelle marraskuun puolivälissä 1467. Vain muutama päivä sen jälkeen kirjoitettu rälssikirje saattaa viitata joko veljesten Raaseporin aikaisiin palveluksiin tai sitten kuninkaan haluun vahvistaa läänin luotettavien asemiesten joukkoa hänen itsensä palatessaan pääkaupunkiin. [6]

Rainion ratsutilan perustaminen puolestaan ajoittuu Sigismundin ja Kaarlen valtataisteluksi kutsutun Ruotsin sisällissodan aikakauden vuosina 1597-1599, missä Hans Raineniuksella lienee ollut osansa ratsumiehenä. Sigismundin kannalla olivat Ruotsin aatelisto, katoliset sekä Tukholma. Myös Suomen aatelisto ja osa porvaristoja kannatti Sigismundia ja sillä oli käytössään Akseli Kurjen johtama oma armeija. Kaarle Herttualla puolestaan oli protestanttien ja alempien säätyjen tuki.

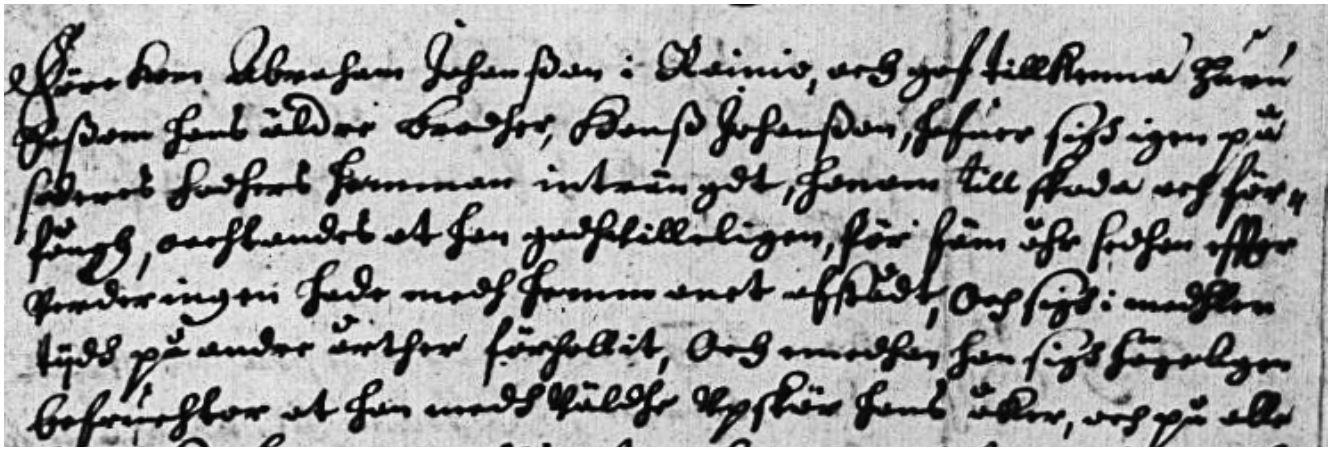
Kaarle Herttuan joukkojen saavuttua Suomeen loppukesästä 1599 ja kun Akseli Kurjen johtamat suomalaisjoukot oli lyöty Marttilan taistelussa, joutui moni Suomen johtomies panemaan päänsä pölylle.

Generalis Explicatio
Notarum Rainio ägor i
Hemman

Jonas Strengin 1644
kartan selityksosa
Karkun Rainion yk-
sinäistalon äyriveroista

www.vanhakartta.fi
KA a1 3

Rainion suvun riita Keuruun kesäkäräjillä 21.6.1665 f. 841, missä teksti alkaa sanoilla: Förekom Abraham Johansson i Rainio och gaf tillkenna Huru såssom hans äldre brodher Hanss Johansson...

Mestattuja aatelisia oli viitisenkymmentä. Sigismundia kannattaneiden aatelisten kartanoita ryöstettiin kuten myös ratsumiesten taloja.

”Karkkua terrorisoimaan ilmes-tyi muuan Eskil Jeming, jolla oli maksamattomia kalavelkoja ratsumiehille. Karkun Rainioon Eskil Jeming hyökkäsi päiväsaikaan, löi pöydän päällä istuvaa isäntää Hans Jönssinpoikaa sekä ajoi koko perheen ulos”. Rainion isäntä Hans Jönssinpoika esiintyi vuonna 1600 ratsumiesten luettelossa. Hän ehkä oli ollut ratsumiehenä kesällä 1599 ja taistellut Akseli Kurjen mukana Marttilassa. [7]

Hans Jönssinpojalla ja Beata Markunttyttärellä oli useampia lapsia, joista parhaiten on tunnettu Henricus Johannis Rainenius (myöh. Lilius) sekä Juha Hannunpoika ja Margareta Hannuntytär. Perintökirjoista on löydetty myös Beatan ja Hannun lapset Jaakko Hannunpoika ja Karin Hannuntytär. (Halikon käräjät 3.3.1630)

Hansin kuoltua n. 1611 Beata vihittiin Niilo Erkinpojan (Napalain) kanssa. Wäino Selanderin julkaisun ”Karkun ratsutilat” [9] mukaan Niilolla olisi sukuyhteys Karkun Viikarin taloon, mutta asiakirjoissa sukunimenä esiintyvä ”Napalain” viittaa Halikkoon, missä hänen veljensä Simon Erkinpoika toimi kihlakunnan voutina. Niilo Erkinpoika toimi Rainion isäntänä ja Karkun nimismiehenä vuodet 1612-1624.

Beata kuoli vuonna 1624 ja Niilo siirtyi isännäksi Karkun Kiuralan Viikarille. Väinö Selanderin tulkinta, jonka mukaan Niilo Erkinpoika olisi ollut Viikarin edellisen isännän serkku, lieenee virheellinen. [9]

Niilo Erkinpoika toimi Ylä-Satakunnan kihlakunnanvoutina vuosina 1630-1631. Voudin oli osattava kirjoittaa ja hallita ruotsin kieli. Voudiksi ei yleensä noustu nimismiehen paikalta, sillä talonpoikaisilta nimismiehiltä puuttuivat usein nämä taidot. Kun

myös veli Simo Erkinpoika toimi kihlakunnan voutina Halikos- sa, heidän taustansa saattoi olla virkamiessäätyinen. [7]

Niilo Erkinpojan ja hänen toisen vaimonsa Anna Hannuntyttären jälkeläiset jatkoivat Viikarin isäntinä.

Talonpojat saivat käräjillä valita hallintopitäjäänsä nimimiehen, jonka tehtävänä oli jakaa talollisille tilapäiset rasitukset, joita kruunu kansalta kulloinkin vaati, kuten virkamiesten ja sotaväen kyydityksen ja majoituksen. Nimimiehen velvollisuutena oli pitää talossaan käräjät. Yleinen suuntaus 1600-luvulla oli, että nimismiehen viran ottivat hoitaakseen ratsutilalliset.

Ratsumiehen varusteisiin kuului 1600-luvun alussa hevosensä lisäksi satula, päitset, luodinkestävä haarniska ja kypärä, kaksi lyhyttä ja kaksi pitkää pyssyä sekä sapeli. Kun tila, joka varusti valtakunnan käyttöön ratsumiehen, oli jo tästä syystä vapautettu verosta,

nimimiehenä toimivalle ratsutilalliselle piti hyvittää nimismiespalkkio osoittamalla hänelle palkkataloja. Se tarkoitti, että yksi tai kaksi lähialoa määrättiin makamaan veronsa ratsutilalle.

Karkkua koskevissa lähteissä mainitaan käräjien pitopaikaksi 1620-luvun alussa rakennettu erityinen pitäjätupa. Käräjäväki päätti kuitenkin mieluummin istua Rainion nimimiestalossa kuin pitäjätuvassa. Rainiossa oli ilmeisesti tarkoitukseen paremmin sopivat tilat ja nimimies pystyi siellä paremmin järjestämään majoituksen ja kestityksen lainlukijalle ja käräjäväelle.

Käräjillä käsiteltiin mm. Beatan kuoleman jälkeen Rainion perillisiä koskevaa monimutkaista perintöasiasia, mikä ainakin osaksi koski Beatan isoisän Henrik Henriksson Dönsbyn jäämistöstä erityisesti Halikon Melkolaa, jota Beatan veli Hans Markunpoika oli asuttanut. "Hinrich Marcusson till Nummis uplät sin k. broder Hans Marcusson till Mällekola sin lott och modernes annee(?) och gamble frelse i förbenänte Mällekola igenbekommandes en skatte jord i Nummis by...". [15]

Veljenosuudet näyttäisivät tässä perintöasiassa ylittävän useampia sukupolvia ja siirtyneen sisaruksilta toisille.

Halikon käräjät 3.3.1630: "Kom för Rätte E.W:ge Jacob Hansson till Jufwa trädde och framhade i Rätten samptlige arfwingarne till Melldola, som är ett frellse goodz xxx?? oplåtit och försåldt till E.W:ge Jacob Hansson till Jufwa förbemelte Melldola goodz som ähr deras faste arf och egendom och bekänne sigh huarde ra derför xx fulle nöije och xx från efter föllgier, Capellan i Tawast Kyrckian Dn Georgius Erics för een brood deel, penningar 90 daler

derpå bewis daterat den 4 Januari 1630. Rainio erfvingar elste broder Johan Hansson bekommit till sin anpardt 50 daler derföre een häst och till derpå bewis daterat 8 Novenber 1626. Yngste broder Jacob Hansson 50 daler derpå bewis daterat 12 Augusti 1629. Twå systrar på deras wägen opboordt styf fadren Nils Erichsson Napalain(?) tillika penningar 50 daler derpå bewis 14 Januari 1629" [15]

Rainion toinen sukupolvi

Rainion isäntänä ja ratsutilallisena jatkoi Hannu Rainion jälkeen hänen poikansa Juho Hannunpoika Rainio (k. 1654), joka toimi isänsä ja isäpuolensa Niilo Erkinpojan jälkeen nimismiehenä vielä vuonna 1649. Tämä talonpoikainen sukuhaara jäi isännöimään monen sukupolven ajaksi Rainiota. Viimeinen tämän suvun Rainiossa syntynyt isäntä, Heikki Heikinpoika Rainio, kuoli vuonna 1857 kotonaan Iso-Rainiossa.

Rainion isäntä, nimismies Juho Hannunpoika, sai vaimonsa Beata Erkintyttären kanssa ainakin kuusi lasta: Hannu, Aapo (k. 1675), Henrik (k. n. 1665), Riitta, Kaisa (k. 1690) ja Liisa (k. 1720).

Juho Hannunpoika Rainio kuoli vuonna 1654 ja hänen poikansa Hannu Juhonpoika Rainio toimi isäntänä vuodet 1656-1660 puolisonaan Magdalena (Malin). Isännyys siirtyi jostakin syystä jo vuonna 1661 Hannun nuoremmalle veljelle Aapo Juhonpojalle, joka jatkoi isäntänä kuolemaansa saakka.

Karkun ja Mouhijärven käräjät 21.-23.6.1665 f. 841:

"Förekomm Abraham Johansson i Rainio, och gaf tillkenna Huru såssom hans äldre brodher, Hanss Johansson, hafuer sigh igen på så

deras Fadhers hemman inträngdt, honom till skada och förfångh, oachtandes at han godhwilleligen, för fäm åhr sedhan effter Verderingen hade medh hemmanet afstådt, Och sigh i medhler tijdh på andre årther förhollit; [15]

Karkun ja Mouhijärven käräjät 15-17.2.1666 f. 902v

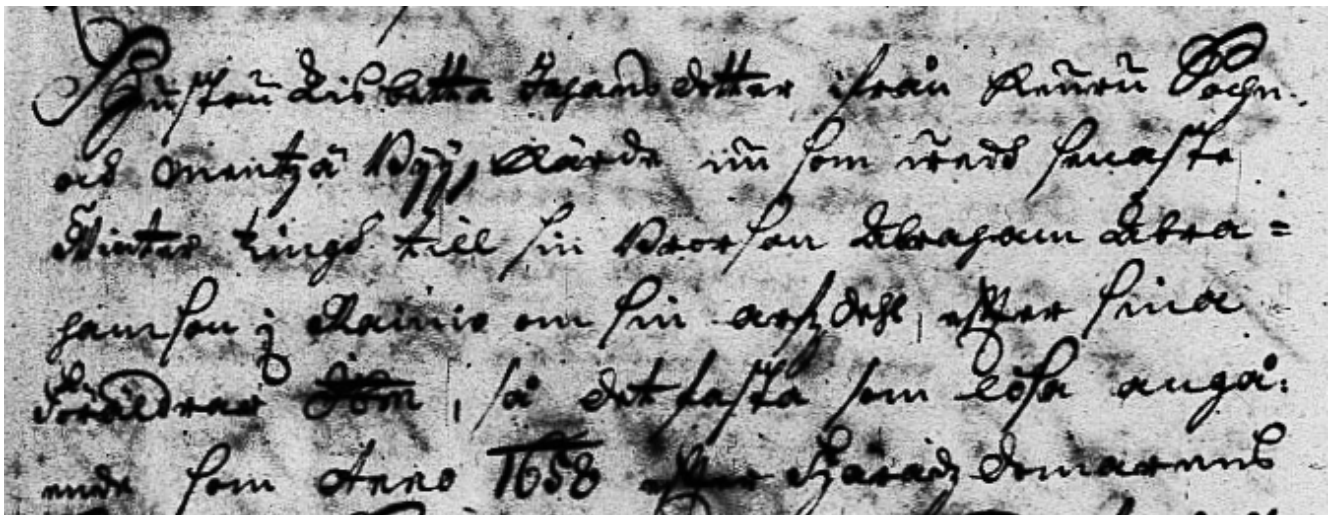
Företrädde Hans Johansson i Rainio, och kärde sin yngre broder Abraham Johanson Ib:m Om prioriteten till deres Fädernes Hemman i Rainio, effter dän Elsta brodrenn Sal: H:r Hinrich Johannis dödeligh afgangh och frånfälle"; KA mf. ES 1967 (nn 10) [15]

Aapo Juhonpojan kuoltua 31.1.1675, leski Maria avioitui uudelleen vuonna 1676 Yrjö Yrjönpojan kanssa ja heille syntyi ainakin yksi lapsi.

Edellä mainituilla veljeksillä Hannulla ja Aapolla oli lisäksi ainakin yksi veli Heikki Juhonpoika sekä kolme sisarta Kaisa, Riitta ja Liisa.

Heikki Juhonpoika valitsi setänsä ja nimikaimansa mukaan papinurjan ja otti myöhemmin nimen Henricus Johannis Karkuensis. Hänet on joissakin tutkimuksissa sekoitettu setäänsä. Henrik oli ylioppilaana Turun akatemiassa vuonna 1654 ja toimi myöhemmin Längelmäellä pitäjänapulaisena. Hän lienee kuollut jo nuorena vuonna 1665, sillä hänen elämästään ei ole säilynyt muita tietoja. Tämä sukuhaara ei jatkunut pidemmälle.

Juhon Hannunpojan tyttäret Kaisa ja Riitta löytyvät Rainiosta SAY:n sivuilla isännän sisarina 1650- ja 1660-luvuilla. Riitta Juhontytär löytynee myöhemmin Jyssiästä. (Karkun ja Mouhijärven käräjät 29.7-1.8.1693)

Perintöriita toisessa käsittelyssä Karkun Mouhijärven kesäkäräjillä 29.7.1693 f. 350, missä kantajana Karkun Rainiosta Keuruun Mäntän taloon naitu Lisbetta Johansdotter ja vastaajana Lisbetan veljen poika Abraham Abrahamsson. Katso teksti ohessa alkaen sanoilla Hustru Lisbetta Johansdotter ifrån Keuru Sochn och Mentzä Byggarde nu som vidh...

Kolmesta tyttärestä nuorin, Liisa Juhontytär Rainio naitiin emännäksi Ruoveden Keuruskoskelle Mäntän taloon, jossa hänelle syntyi talon isännän Markus Tuomaanpoika Mäntän kanssa kaksi lasta. Heidän pojallaan Juho Markuksenpoika Mäntällä (Mäntän isäntä 1692-1707) oli vaimonsa kanssa yhteensä 15 lasta, joista 11 oli poikia. Mäntän talo oli vauras ja nämä pojat levittäytyivät vävyiksi eri puolille Ruoveden, Keuruun ja Kuoreveden seutua. Jälkeläisiä Liisalla ja Juho Mäntällä on nykyisin elossa tuhatlukuinen määrä.

Karkun ja Mouhijärven käräjät 29.7.-1.8.1693 f. 350 [15]

“Hustru Lisbetta Johansdotter ifrån Keuru Sochn och Mentzä Byggarde nu som wedh senaste Winter Tingh till sin Brorson Abraham Abrahamson i Rainio om sin Arfzdehl efter sina Föräldrar Ib:m ... Ytterligare sade Abraham, att hans

andra Fahrbrors dotter Hustru Brita Johansdotter i Jysiä intet heller påstår sin rätt utan den låter falla, hwilcket hon intet skulle giöra, der hon wiste sigh det ringaste fogh hafwa den att fordra, som och hans Fahrbrors Enckia Hustru Malin desererat sin klagan emedan hon låtit Citera Abraham till detta Tingh, men hon sielf intet Comparerat utan twifwel af orsaak at hon weth sigh ingen rättmätigh Saak hafwa att påstå”.

V. Lagus, Studentmatrikel I (1889-1891) s. 62 (XIV); V. Lagus, Studentmatrikel. Supplement (1906) s. 14 (XIV); M. Jokipii, Satakuntalaisen osakunnan matrikeli I 1640-1721 (1954) 82. - A. Bergholm, Sukukirja I (1892) s. 784 (Lilius Taulu 2).

Ratsutilaa veljensä jälkeen hoitaneella Aapo Juhonpojalla oli vuonna 1675 elossa ainakin kaksi lasta, poika Aapo Aaponpoika Rainio

(1667-1700) ja Liisa Aapontytär Rainio (n. 1670-22.7.1750). Aapo Aaponpoika jatkoi Rainion isäntänä, avioitui ja sai lapsia, mutta kuoli nuorena jo vuonna 1700. Sisar Liisa Aapontytär naitiin emännäksi Mouhijärvelle Tupurlan kylän Perttalaan. Matti Juhonpoika Perttalalla ja Liisalla näyttäisi olleen ainakin yhdeksän lasta ja Perttalan tila säilyi saman suvun hallussa mieslinjaisesti ainakin 1800-luvun puoliväliin saakka.

Henricus Johannis Rainenius - Liliuksen sukuhaara

Hannu Jönssinpoika Rainio oli varakas mies ja lähetti poikansa Henrikin Turun akatemiaan. Henrik Hannunpoika valmistui papiksi ja hänestä tuli Längelmäen kirkkoherra (1647-1657). Hän käytti pappissäädyn mukaista nimeä Henricus Johannis Rainenius (k. 1657). Hän otti käyttöön yhdessä poikiensa kanssa sukunimen Lilius sen

jälkeen, kun hänen poikansa Johan (myöh. Johan Henrici Satacundensis) oli valmistunut maisteriksi vuonna 1653. Henrikin puolisona oli Vesilahden kirkkoherra Jacobus Matthiae Wesilaxiuksen tytär Sofia.

Aloitettuaan Teiskon kappalaisena Henrik osti perheelleen vuonna 1629 tilan Teiskolasta. Heille syntyi seitsemän lasta, joista kaikki kolme poikaa toimivat kirkkoherroina ja kolme tyttäristä vihittiin kirkkoherrojen kanssa. Tytär Elisabeth mainitaan veljensä luona Längelmäen Pappilassa vielä vuonna 1664, puolisoista ei ole tietoa. Näin sai alkunsa laajalle erityisesti kirkon piirissä toiminut Liliuksen sivistyssuku.

Henricus Johannis Liliuksen lapset: 1. Johannes Henrici Lilius, Längelmäen kirkkoherra 1657-1663, 2. Andreas Henrici Lilius, Längelmäen kirkkoherra 1678-1682, 3. Gustavus Henrici Lilius, Messukylän kirkkoherra 1690, 4. Kristina Henriksdr Lilius (psot: kirkkoherrat Gummerus ja Reuter), 5. Beata Henriksdr Lilius (pso: kirkkoherra Maexmontanus), 6. Elin Henriksdr Lilius (psot: kirkkoherrat Laxenius ja Kriander), 7. Elisabeth Henriksdr Lilius (naimaton?)

Lilius-suvun useat sukupolvet ovat vaikuttaneet kirkkoherroina Längelmäellä ja Messukylässä, missä suvun viiden sukupolven edustajat hoitivat kirkkoherran virkaa lähes keskeytyksettä vuodesta 1690 vuoteen 1848. Suvun jäsenet ovat toimineet kirkkoherroina myös Joutsenossa, Sahalahdella, Jääskessä, Virolahdella, Sakkolassa, Kalvolassa, Orivedellä, Tyrvällä, Ulvilassa ja Hattulassa.

Verrattain aikaisessa vaiheessa Rainion tapaan osa paikkakunnalle jäänyttä sukua talonpoikaistui. Liliuksissa vahvan säätyläissuvun

leima näkyy siinä, että sukuun on aikojen kuluessa avioitumisten kautta liittynyt varsin monia tunnettuja sivistyssukuja. Huomattavan usein Liliusten puolisoina esiintyy myös aatelissukujen tyttäriä. [11]

Margareta Hannuntytär, Rainio-Collinus sukuhaara

Hann Jönssinpoika Rainion tytär Margareta Hannuntytär avioitui Tyrvään Kiikoisista kotoisin olleen Jyssän rälssitilallisen Bertil Matinpojan (1605-1681) kanssa, joka kuului Collinus (myöh. Collin) sukuun. Bertilin isä oli Karkun kappalainen Mathias Bartholdi. Bertil Matinpojalla oli 1. avioitossaan seitsemän täyteen ikään elänyttä lasta, joista neljä mainitaan henkikirjoissa Karkussa.

Muut tunnetaan Aksel Bertilinpajan perintöä koskevista asiakirjoista. Viisi heistä - pojat Mikael, Aksel ja Johan sekä tyttäret Brita ja Beata - muuttivat Tukholmaan. Sen suomalaisen seurakunnan papit ja papinrouvat olivat heidän sukulaisiaan. Tytär Katarina (1631-1697) meni emännäksi Vihattulan Inkilään. Margareta Hannuntytär kuoli vuonna 1660 Karkun Jyssissä ja Bertil Matinpoika avioitui vielä uudelleen.

Margareta Hannuntyttären ja Bertil Matinpojan häitä vietettiin vuonna 1624 Karkun Rainion nimismiestalossa. Sarkolan Lauri Matinpoika oli tällöin Rainiossa kadottanut rahaa, jota hän vaati myöhemmin Margaretan isäpuolelta Niilo Eerikinpojalta. Asia oli ollut vuosina 1625-1626 esillä kolmilla käräjillä.

Niilo Eerikinpojan veljen, Halikon kihlakunnan voudin Simo Eerikinpojan, tytär Karin oli löytänyt rahat ja antanut ne talon emännälle Beatalle. Koska perunkirjoitus Beatan jälkeen toimitettiin elokuussa 1624, on häät pidetty viimeistään

saman vuoden alkupuoliskolla. [10]

Beata Markuntyttären (Dönsby-suku) kuoleman jälkeen tämän lapset, joihin kuului mm. Lilius-suvun kantaisä, Längelmäen kirkkoherra Henricus Johannis Lilius, sopivat Niilo Eerikinpojan kanssa 1624 omaisuusjärjestelyistä: isäpuoli sai 200 hopeataalaria ja äidin kullatun hopeavyön sekä luopui vaatimuksesta muuhun omaisuuteen ja nimismiesveroon. Margaretan osalle tuli mm. äidin vaatevarasto ja "arkinen hopeavyö" (hvardags sölfbelte).

Perintöselvittelyt jatkuivat vielä 1628, jolloin Bertil Matinpoika vaati langoltaan Juha Hannunpojalta vaimonsa Margareta Hannuntyttären osuutta kiinteästä omaisuudesta sekä perheen hopeasta ja kuparista.

Ratsutilan myöhemmät vaiheet ja nälkävuodet

Suuret kuolonvuodet olivat Pohjois-Eurooppaa koetelleiden harvinaisen kylmien vuosien sarja 1695-1697. Silloin varsinkin Suomessa, mutta myös laajalti Pohjois-Ruotsissa, Virossa ja Liivinmaalla viljasadot jäivät huonon sään vuoksi epätavallisen niukoiksi tai menetettiin kokonaan.

Arvellaan, että Suomessa jopa lähes kolmannes koko väestöstä kuoli nälkään ja tauteihin. Pohjoisen Satakunnan sisäosissa ja Hämeen länsiosissa kuolleisuus ylitti tämänkin tuhon kohdistuessa rajuimmin pieniin taloihin ja köyhempään väestöön. Sato tuhoutui monena vuonna peräkkäin. Pettuleipää ja muuta hätäruokaa syötiin yleisesti. Sadon tuhoutuminen sai ihmiset lähtemään liikkeelle kerjäläisten laumoina. Lavan-tauti ja muut kulkutaudit levisivät. Epäsuotuisissa ilmasto-oloissa levisivät myös monet kasvitaudit. [12] ja [13]

Karkun Rainion ensimmäiset sukupolvet

PERHE 1

I Hans Jönsson Rainio, Nimismies, Karkun Rainion isäntä, Karkun Rainion ratsutalollinen, nimismies 1597 - 1610, s. noin 1555, k. 1611 Karkku.

Puoliso: **Beata Markuntytär till Rainio**, s. noin 1565, k. 1624 Karkku.

Vanhemmat: Markus, s. noin 1520 ja Margareta Henrikintytär Dönsby till Karis, s. noin 1520 Karjaa.

Lapset:

Juho Rainio, s. noin 1590 Karkku, Rainio. *Perhe 2*.

Henricus Johannis Lilius e. Rainio, s. noin 1590 Karkku, Rainio. *Perhe 7*.

Margareta Hannuntytär Rainio till Jyssiä, s. noin 1600. *Perhe 14*.

Karin Hannuntytär Rainio,.

Jaakko Hannupoika Rainio,.

PERHE 2

II Juho Hannunpoika Rainio, *perheestä 1, (isä Hans Rainio)*, Nimismies 1624 -1630 ja 1635 -1649, Rainion ratsutalollinen 1624 - 1652, s. noin 1590, k. 1654 Karkku, Rainio.

1. puoliso: **Beata Erkintytär**, k. 1644 Karkku.

2. puoliso: n. 1645 **Margareta Juhantytär**,.

Lapset:

1. **Hannu Rainio**, s. Karkku. *Perhe 3*.

1. **Henricus Karkuensis**, Längelmäen pitäjänapulainen, ratsumestari Erik Stiernkorsin hovipappi, k. noin 1665.

1. **Aapo Rainio**. *Perhe 4*.

1. **Karin Rainio**, itsellinen Rainiossa, k. 1690 Karkku, Rainio.

1. **Riitta Rainio**. *Perhe 5*.

1. **Liisa Rainio**, s. noin 1635 Karkku. *Perhe 6*.

PERHE 7

II Henricus Johannis Lilius e. Rainio, *perheestä 1, (isä Hans Rainio)*, pappi Teiskon kappelissa 1629, Längelmäen kirkkoherra 1647-57, 1647, pappi Teiskon kappelissa 1629, Längelmäen kirkkoherra 1647-57, 1647, s. noin 1590, k. 3.3.1657 Längelmäki.

Puoliso: noin 1635 **Sofia Jakobsdr Wesilaxius**, s. N. 1610.

Vanhemmat: kirkkoherra Jacobus Matthiae Wesilaxius, k. 1626 ja Malin.

Lapset:

Kristina Henriksdr Lilius, s. välillä 1636-1645 Teisko. *Perhe 8*.

Johan Henrici Satcundensis Lilius, s. N. 1638 Messukylä, Teiskola. *Perhe 9*.

Andreas Henrici Lilius, s. välillä 1639-1640 Längelmäki. *Perhe 10*.

Beata Henriksdr Lilius, s. Längelmäki. *Perhe 11*.

Gustavus Henrici Lilius, s. N. 1641. *Perhe 12*.

Elin Henriksdr Lilius. *Perhe 13*.

Elisabeth Henriksdr Lilius,.

PERHE 14

II Margareta Hannuntytär Rainio till Jyssiä, *perheestä 1, (isä Hans Rainio)*, s. noin 1600, k. 1660 Karkku.

Puoliso: 1624 Karkku, Rainio **Bertil Mattsson i Jysiä**, Karkun Jysiän rälssitalallinen 1656-70, s. 1605, k. 1681 Karkku.

Vanhemmat: Karkun kappalainen Matthias Bartholdi, k. 1637 ja Kirstin Hannuntytär Gåswiik, k. < 1637.

Lapset:

Mikael Bertilss,.

Aksel Bertilss,.

Johan Bertilss,.

Brita Bertilsd,.

Beata Berilsd,.

Katarina Bertilintytär, s. 1631. *Perhe 15*.

Elisabeth Bertilsd,.

Vastoinkäymiset alkoivat vuonna 1695, jolloin kevät ja kesä olivat hyvin kylmiä. Vilja kasvoi tavallista hitaammin. Esimerkiksi ruis heilimöi Uudellamaalla vasta 6. elokuuta ja varhaiset syyshallat tuhosivat viljan ennen kuin se oli kypsynyt korjattavaksi. Hämeessä oli peltojen tuotto lähes olematon. Pohjanmaalla saatiin jonkin verran satoa, mutta vilja ei laadultaan kelvannut siemeneksi.

Tammi- ja varsinkin helmikuussa 1696 Pohjois-Euroopassa vallitsivat vuodenaikaan nähden poikkeuksellisen lämpimät säät. Niinpä 2. helmikuuta Tukholmassa kasvoi jo sormen pituista ruohoa ja 11. helmikuuta jäät lähtivät Etelä-Suomen järvistä. Monet talonpojat ryhtyivätkin jo kylvötyihin. Mutta maaliskuun 7. päivänä alkoivat kovat pakkaset uudestaan ja tuhosivat sen, mikä oli jo kylvetty. Runsas lumentulo aiheutti lisäksi keväällä valtavat tulvat. Kylvöt myöhästyivät ja kesällä satoi kaatamalla ja paha halla iski jo 19. elokuuta 1696.

Talvella 1696-1697 Suomea koeteli hirvittävä nälänhätä. Vauraimmissakaan taloissa ei ollut viljaa ja karja oli syöty jo ajat sitten. Ihmiset lähtivät kerjuulle, mutta usein turhaan, sillä kato oli koetellut koko maata. Joukkohaudoista ja nälkään sekä tauteihin kuolleiden ruumiista teidenvarsilla tuli suomalaisten arkipäivää.

Osa väestöstä kuoli kotonaan, osa lähti etsimään ravintoa muilta seuduilta ja jäi sille tielle. Monien talojen väki tuhoutui viimeistä henkeä myöten. Tila jäi silloin autioksi, eikä se merkinnyt vain sitä, että se oli verokyvyytön ja suurelta osalta viljelemätön, vaan sana on otettava sen todellisessa, kolkossa merkityksessä.

Papit, tuomarit, nimismiehet, veropalkkaa nauttivat upseerit tai

rusthollarit kävivät palkollisineen korjaamassa viljan niistä taloista, joiden kaikki väki oli kuollut, mutta joiden pelto kantoi satoa syksyllä 1696 kylvetystä siemenestä. Viljan he pidättivät itselleen maksuna omista tai kruunun saatavista. Samoin ruotusotamiehet, joita oli kuollut varsin vähän, mutta jotka eivät saaneet palkkaansa ruodun taloista, kävivät leikkaamassa viljaa autiotalojen pelloilta. Lautamiehet velvoitettiin huolehtimaan siitä, että kaikki sato tulisi korjatuksi. [12]

Suuret kuolonvuodet ovat Suomen historian pahin väestökatastrofi. Suomen väkiluku oli eri arvioiden mukaan 450 000-500 000 ihmistä, joista katovuosina kuoli noin kolmannes. Nälkä ja tautivuosi 1697 teki lopun monesta ratsutilasta, joukossa oli Rainion yksinäistalo. Ainakin joskus syynä oli muiden onnettomuuksien lisäksi isännän kuolema [6, s. 142]. Lieneekö tällä ollut yhteyksiä myös Aapo Aaponpojan kuolemaan vuonna 1700 vain 33-vuotiaana. Rainio säilyi kuitenkin suvulla. Aapon leski Liisa Antintytär jatkoi talonpitoa Maria-tyttärensä kanssa (s. 1690) toimien isäntänä vuosina 1701-1712. Toinen tytär Annika oli syntynyt 31. tammikuuta 1697 keskelle pahinta talvea. Ei ole merkintöjä siitä, selvisikö Annika edes talven yli.

Talo jaetaan

Aapon ja Liisa Antintyttären tytär Maria Aapontytär Rainio avioitui (n. 1713) Elias Antinpojan kanssa ja taloon saatiin vävy isännäksi. Heille syntyi ainakin neljä lasta, joista kaksi kuoli heti lapsina. Elias Antinpoika kuoli muutama vuosi vihkimisen jälkeen 1.4.1719. Leski Maria Aapontytär vihittiin seuraavana vuonna ja Rainio sai uuden isännän Jaakko Jaakonpojan Kutalan Iso-Ropolta.

Tämä johti aikanaan Rainion talon jakautumiseen kahtia; Iso-Rainio jäi Jaakko Jaakonpojan samanimiselle pojalle ja Vähä-Rainio Elias Antinpojan pojalle Antti Eliaanpojalle (myöh. sotilasnimi Anders Fogell). Jossakin vaiheessa 1700-luvulla Rainion päärakennus siirtyi pois Kuloveden rantatörmältä nykyiselle paikalleen Kärppälään menevän tien varteen. Vähä-Rainio rakentui nykyisen Kutalan Nuorisoseuran mäelle. Tiluksien rajana toimi Kuloveden rantaan johtava, keskiaikaisen Rainion talon paikalle johtava pikkutie (nykyisin Isorainiontie).

Vähä-Rainio 1700- ja 1800-luvuilla (myös nimellä Rainio Vähätalo tai Vähärainio)

Maria Aapontytär Rainion ja Elias Antinpojan poika, Antti Eliaanpoika (s. 1714), vihittiin 1733 Anna Pekantytär Luolan kanssa. [14] Antti oli Vähä-Rainion isäntänä vuodet 1739-1741, mutta värväytyi Porin jalkaväkirykmentin henkikomppanian sotilaaksi 24.2.1740. Perhe, johon syntyi kahdeksan lasta, asui Koivun kylässä mm. Knuutilassa. Antin sotilasnimi oli Anders Fogell ja hän kuoli 2.8.1750. Tämän Rainion sukuhaaran jälkipolvet ovat tutkimatta.

Vähä-Rainioon uusi suku Kaltsilasta

Pitäjän seppä Tyrväältä, Juha Heikinpoika Lomma (Kaltsilan Katinhännästä) ja Margareta Pakkala muuttivat Vähä-Rainioon viimeistään vuonna 1744. Taloon tuli näin uusi isäntäsuku. Heikki Juhanpoika jatkoi Vähä-Rainion isäntänä vuodet 1768-1796 ja isännöys jatkui suvussa leski Maria Jaakontyttären jälkeen vuonna 1804 näiden pojalle Heikki Heikinpojalle (s.1774), ja myöhemmin edelleen tämän pojalle Heikki Heikinpojalle (s. 1800), jonka

puolisona oli Leena Juhantytär Piltti.

Tämän jälkeen taloon tuli vävyksi Kustaa Malakias Juhanpoika Vähä-Hissolta naituaan Vähä-Rainion tyttären Leena Johannan vuonna 1853. Heille syntyi lapsia, mutta lasten ollessa vielä pieniä, isännäksi tuleekin Leena Johannan serkku Taavetti Juhanpoika (synt. vuonna 1839 Iso-Rainiossa), joka aloitti isäntänä vuonna 1865 suurten katovuosien jälkeen. (Taavetin isä Juha Heikinpoika Vähä-Rainio oli isännöinyt Iso-Rainiota vuoteen 1844 saakka.) Taavetti muutti vuonna 1875 perheineen Kiikoisiin. Hänen vaimonsa Hilma Tuomaantytär oli Ylikiikoisten talon tytär.

Vähärainion talo sijaitsi Kärppäläntien ja Kutalantien välissä olevalla mäellä, jolla sijaitsee nykyisin Kutalan Nuorisoseuran talo. 1900-luvun alkupuolella pääarakennus purettiin ja siirrettiin Kärppälään koulurakennukseksi.

Iso-Rainio 1700- ja 1800-luvuilla (myös nimellä Rainio Isotalo ja Isorainio)

Maria Aapontytär Rainion ja Jaakko Jaakonpojan Iso-Ropon vuonna 1722 syntynyt poika Jaakko Jaakonpoika Rainio aloitti Iso-Rainion isäntänä 1759, mutta sairastui keuhkotautiin ja luovutti isännyyden vanhimman tyttärensä Marian Jaakontyttären puolisolalle Heikki Matinpoika Iso-Hissolle, joka toimi isäntänä vuodet 1765-1785. Jaakko Jaakonpoika Rainio kuoli sairautensa uuvuttamana vuonna 1771. [14]

Tämän jälkeen 1786-1809 Iso-Rainion isäntänä jatkoi Heikki Matinpojan (s. 1762) poika Heikki Heikinpoika Rainio (s.1762) aina kuolemaansa saakka 3.11.1809. Heikki Heikinpoika Rainio vihittiin vuonna 1781 Maria Matintytär

Vähä-Ropon (k. 1840) kanssa. Maria meni toisen kerran naimisiin Matti Hulkarin kanssa v. 1811. Heikki Heikinpojalle (1762-1809) ja Maria Matintyttärelle syntyi viisi lasta, joista vanhin poika Heikki Heikinpoika Rainio (s.1790) jatkoi isäpuolensa jälkeen Iso-Rainion isäntänä puolisonaan Maria Juhontytär Kaaja. Heikki Heikinpojalla oli 11 lasta, joista viisi kuoli jo lapsena, viimeinen pojista Matti Heikinpoika Iso-Rainio (s. 1816) kuoli 33 vuotiaana 30.6.1849 vesipöhhön.

Vain viisi tytärtä jäi eloon, jotka avioituivat eri puolille pitäjää. Näiden elossa olevia jälkipolvina löytyy edelleen.

Vanha isäntä Heikki Heikinpoika kuoli 26.2.1857 vaarina Iso-Rainiossa, mutta talon isännöisyys oli siirtynyt jo 1830-luvulla Vähä-Rainiossa syntyneelle Juha Heikinpojalle. Tapahtumien taustaa ei liene tutkittu. Vuonna 1844 palaa isännöisyys vielä kerran Iso-Rainion sukuhaaralle. Uusi isäntä tulee Hämeenkyröstä, Johan Gustaf Juhanpoika Myllymäki, joka on Iso-Rainion edellisen isännän Heikki Heikinpoika Rainion serkku ja vanhaa Rainion sukua. Perhe muutti kuitenkin jo vuonna 1848 Rainiosta Kutalan Pilttille. Perheessä oli kaksi poikaa ja neljä tytärtä. Tämän jälkeen Iso-Rainion talossa oli useita isäntiä, joilla ei ole tunnettua sukuyhteyttä keskiaikaiseen Hannu Jönssinpoika Rainieniukseen.

Lähteet:

[1] Konceptdombok, för Ikalis 28 juli 1693.

[2] Jouko Saikkala; "Lisiä Sastamalan-Merikarvian linjan eräliikkeeseen ja asutukseen" (sivut 152-153), Satakunta kotiseutututkimuksia XI.

[3] Prof. Seppo Suvanto; Satakunnan henkilötiedosto vv. 1303-1571, Ylä-Sastamala eli Karkku.

[4] Asutuksen yleisluettelot; Rainio vv. 1540-1714.

[5] Tapio Vähäkangas, Genos 65 (1994), s. 139.

[6] Juhan Suku-blogi; Dönsby muinaisella Karjaalla (28.4.2011).

[7] Sastamalan historia 2.

[8] Unto Salo: Sastamalan historia 2.1; Esihistorian liiteosa.

[9] Wäinö Selander: Karkun Rat-sutilat ... talojen vaiheista 1540-1940. Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen julkaisuja

[10] Ulkoasiainneuvos Heikki Impola: Karkun Collinus-suvun alkuperä ja ensimmäiset polvet, Genos 66 (1995)

[11] Arno Forsius; Liliuksen suvun vaiheita (Arno Forsiuksen kotisivut).

[12] Wikipedia; Suuret kuolonvuodet.

[13] Pentti Virrankoski; Suomen historia, Maa ja kansa kautta aikojen.

[14] Karkun ja Suoniemen ja Tyrvään kirkonkirjat.

[15] Suomen Sukututkimusseuran SukuForumilla jaettuja tietoja (Karkun Rainio-Dönsby keskustelu).

Harvinaislaatuinen hautajaispuhe

Raine Raitio

Vainajalle pidetty muistopuhe on tunnettu jo antiikin ajoista saakka. Keskiajalla puheita pidettiin lähinnä ylempisäätyisille henkilöille ja uuden ajan alussa oli tapana, että puheita myös julkaistiin painettuna. Vähitellen tapa yleistyi myös rahvaan keskuudessa. Koska näitä puheita ei ole painettu, niitä on säilynyt erittäin vähän.

Eräs harvoista säilyneistä, kansanmiehelle pidetyistä hautajaispuheista on Kangasalan pitäjänapulaisten Wilhelm Pomoellin pojan, teologian opiskelija Karl Anton Pomoellin kangasalalaisen talollisen Heikki Juhonpojan ruumiinsuunaamisen yhteydessä 1882 pitämä puhe.

Suuren perheen isä

Talollinen Heikki Juhonpoika Nattari (1821-1882) Vatialan Nattarin avioitui vuonna 1843 Köyrän Nikkilästä kotoisin olleen Heta Liisa Kallentytär Nikkilän (1824-1880) kanssa.

Perheeseen syntyi viisi lasta, neljä poikaa ja yksi tytär. He olivat myöhempi Messukylän Leinolan Ala-Nikkilän talollinen Kalle Kustaa Nikkilä (s. 1844 Kangasala, k. 1917 Messukylä), muutaman päivän ikäisenä 1847 kuollut Heikki Fabian, Kuhmalahden Ison-Pennon

Yli-Knaapin ratsutilallinen Heikki Vilhelmi Knaapi (s. 1854 Kangasala), Kangasalan Vatialan Nattarin seuraava isäntä Juho (Juhana, Johan) Edvard Nattari (s. 1857 Kangasalla, k. Teiskossa 1925) ja Heta Liisa Sjöstedt (1860-1882). Viime mainittu avioitui vuonna 1880 talollisen pojan Juho Sjöstedtin kanssa Kangasalan Heponiemen Huikkolasta.

Perheen äiti kuoli vuonna 1880 ja isä, Heikki Juhonpoika kaksi vuotta myöhemmin. Puoli vuotta isän kuoleman jälkeen kuoli myös perheen tytär Heta Liisa.

Pappi yritti lohduttaa surevia

Hautajaispuheen otsikko ”Elämäkertä pidetty Nattarin vanhalle isännälle Wuonna 1882” johtaa hieman harhaan, sillä puhe sisältää hyvin vähän tietoja itse vainajasta. Tämä hieman kankea puhe käsittelee etupäässä kuoleman jälkeisen elämän ihanuutta ja puheen pitäjä kehottaa iloitsemaan kaiken surun keskellä vainajan pääsystä kotiin.

”Kun muinoin vanha Abraham lähetti uskollisen palvelijansa kaukaiselle maalle toimittamaan asioitansa, ja kun tämä oli valmis palaamaan kotiinsa, sanoi hän: älkää viivyttäkö minua; sillä

Herra on tehnyt matkani onnelliseksi: laskekaat minua menemään Herrani tykö.

Meitäkin on Herramme lähettänyt matkalle täyttämään määrättyjä velvollisuuksia. Oi! jospa vaan mekin uskollisina palvelijoina voisimme palata Herramme tykö, Abrahamin majoihin. Mutta kun joku on palannut tästä vieraasta maasta takaisin Herransa tykö, niin on tavallista, että jälkeensä jääneitten omaisten ja ystävien kyyneleet, valitukset ja huokaukset seuraavat häntä matkalla.

Katkeralla surulla muistavat häntä ne, joiden epävarmoja askeleita hän on tukenut heidän lapsuudessaan ja joiden elämää hän on ohjannut ja jalostuttanut heidän nuoruudessaan. He koittavat häntä viivyttääkin valitushuudoilansa ja itkullansa, vaikka hän jo on valmis lähtemään. Mutta sinä vahvassa toivossa, että Herra on tehnyt hänen matkansa onnelliseksi ja ikävöiden taivaallista kotiansa, hän vihdoin huudahtaa: älkää viivyttäkö minua; sillä Herra on tehnyt matkani onnelliseksi: laskekaat minua menemään Herrani tykö.

Uskollisuudestaan hän myös odottaa itsellensä sitä palkintoa, jonka Herra on hänelle sanassaan luvannut: ole uskollinen

kuolemaan asti, niin minä sinulle elämän kruunun annan.

Miksi me jälkeenjääneet viivytyksellämme siis koitamme ryöstää häneltä sellaista autuutta eli miksi me hänen tähtensä vuodatamme surukyöneleitä, kun meidän pitäisi iloitseman siitä onnesta, mikä hänen osaksensa tulee, kuin itse elämän Herra kruunaa hänen parempaan, onnellisempaan ja autuaallisempaan elämään.

Tähän lyckäiseen katselmukseen on antanut syytä se kuolemankohaus, mikä seurakunnassamme tapahtui tämän Heinäkuun 9 päivänä. Wainaja on nimittäin Nattarin vanha isäntä Heikki Juhanoika Watialassa, joka oli syntynyt v. 1821.

Hän oli avioliiton siteillä yhdistetty Heta Kallentyttären kanssa Köyrän Nikkilästä, joka kuoli Huhtikuun 2 p. v. 1880. Tämän avioliiton Jumala siunasi 4 lapsella: 3 pojalla ja 1 tyttärellä, mutta kuoleman enkeli korjasi yhden pojan jo hentona lapsukaisena.

Kun vainaja nyt tyyneen ja hiljaisen elämän perästä painoi silmänsä kuoleman uneen Heinäkuun 9. p. sairastettuansa vaan lyhyen ajan, oli hän 61 vuoden, 1 kuukauden ja 4 päivän iässä.

Lähetäkäämme äänettömän siunauksemme ja onnentoivotuksemme sille mullalle, joka peittää

tämän satamaan ehtineen matkamiehen luut maan rauhalliseen poveen. Ja varoitettuina muista-kaamme olla uskolliset kaikissa toimissa, jotka Luoja on eteemme asettanut ja huomattaamme aina, että meidän täytyy palata Herramme tykö, josko sitten olemme olleet uskollisia taikka uskottomia palvelijoita. Hänen tuomioistuimensa edessä meidän on tili tehtävä kaikista toimistamme.

Autuas siis se, joka matkallansa on voittanut kaikki kiusaukset, esteet ja vastukset ja matkan vaivoista väsyneenä uskollisena palvelijana saa levätä Abrahamin helmassa, sillä Herra itse on sanonut: joka voittaa, se pitää niin valkeilla vaatteilla puettettaman, ja en minä pyhi hänen nimeänsä elämän kirjasta, ja minä tahdon tunnustaa hänen nimensä minun Isäni edessä ja hänen enkeleinsä edessä. Amen.

K. A. Pomoell."

Karl Antonista tuli myöhemmin Kemiön kappalainen.

Karl Anton Pomoell (s. 26.12.1861 Kangasala) valmistui ylioppilaaksi 1882 ja suoritti teologisen erotutkinnon 1885. Hänet vihittiin papiksi vuonna 1887. Uransa aikana Karl Anton toimi pappina Öfvermarkussa, Närpiössä, Kangasalla, Sahalahdella, Espoossa, Kirkkonummella sekä vt. kappalaisena Liljendalissa.

Vuodesta 1899 lähtien hän toimi Kemiön kappalaisena seitsemän vuoden ajan. Karl Anton kuoli 1906 vain 44-vuoden iässä.

Lähteet:

Ilkka Lehtisen kok., Hautajaispuhe.

Ad. Neovius, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon matrikkeli. Kuopio 1898.

Kangasalan kirkon seutu vuosisadan vaihteesta 1950-luvulle. Toim. Raine Raitio. 2. korjattu ja täydennetty painos. Kangasala-Seura ry. 1992.

Kangasalan Palo-suku. Toim. N. P. Virtanen. Kangasalan Palo-suku r.y. Tampere 1960.

Olavi Rimpiläinen, Suomalainen hautauspuhe puhdasoppisuuden aikana. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja LXXXVIII. Joensuu 1973.

Sursillin suku. Genealogia Sursilliana. Täydentänyt ja toimittanut Eero Kojonen. Tapiola 1971.

Vallinheimo, J. V., Seurakunta – Längelmäveden seudun historia II. Kangasalan historia II. Hämeenlinna 1954.

Tähän lyckäiseen katselmukseen antanut syytä se kuolemankohaus, kunnassamme tapahtui tämän 9 päivänä. Wainaja on nim

Karl Anton Pomoellin hautajaispuheen alkuperäiskappale on säilynyt jälkipolville.

Torpan pojasta laivuriksi

Lauri Keskinen

Kyröskosken paperitehdas, Poriin menevä junarata ja laivayhteys Siurosta Kyröskoskelle muuttivat 1890-luvulla torpan poika Juho Keskisen elämän. Hän meni laivamieheksi Kyröskoski-laivaan ja hankki myöhemmin sisävesilaivurin paperit.

Torppia ja torppareita

Tutkiessani taatani, laivuri Juho Wilhelm Keskisen (1872-1932) juuria totesin niiden johtavan Mouhijärvellä Kourin Peltomäen, Hämeenkyrössä Heikkilän Vastamäen ja Pylsyn Keskisen torppaan.

Torpparien elämästä ja olosuhteista kerrottaessa tulee yleensä ensimmäisenä esiin torpparilaitoksen epäkohdat, torpparien turvatomuus, heidän mielivaltainen kohtelunsa ja suullisten vuokrasopimusten epämääräisyys.

Totesin kuitenkin perehtyessäni hieman tarkemmin torpparien elämään Satakunnassa vuosina 1750-1900, että torpat olivat tasoltaan hyvin erilaisia. Oli aateliskartanoiden torppia, pappiloiden torppia, sotilastorppia ja talollisten torppia. Niiden viljelyspinta-alat olivat erilaisia. Rakennusten pinta-ala ja niiden kunto vaihteli. Suurimmissa torpissa oli palkollisiakin. Talon isännän ja torpparin välisiin suhteisiin vaikuttivat myös sukulaissuhteet. Sukuun kuuluvat tai vuosikymmeniä samaa taloa palvelleet,

”oma väki”, olivat yleensä paremmassa asemassa kuin ”vieraat”.

Juho Keskisen torppareina elantonsa hankkineet esivanhemmat olivat juuri tällaista ”omaa väkeä”, joiden suhdeverkosto Kierikkalan ja Mahnalan kylissä oli laaja ja monipuolinen.

Laitilasta Mouhijärven Peltomäkeen

Laitilan kirkonkylän paimenen Anders Johanssonin poika Henrik Andersson muutti vuonna 1801 perheineen Mouhijärvelle Pukaran kylän Kourin taloon ja aloitti Peltomäen torpan raivaukset Mustajärven rannalla.

Vuonna 1804 Peltomäki mainitaan Mouhijärven rippikirjassa ensimmäistä kertaa Kourin torppana. Torppa oli kolme sukupolvea saman perheen hallussa. Henrik Anderssonin pojanpoika Juha Juhanpoika Peltomäki avioitui Kourin talon tyttären Anna-Kaisa Abrahamintyttären kanssa ja lunnasti Peltomäen torpan itsenäiseksi

tilaksi vuonna 1892, siis jo ennen torpparilakien voimaan tuloa. Näin tilattoman kyläpaimenen jälkeläiset pääsivät talonpoikaissäättyyn.

Naimakaupan kautta torppariksi

Peltomäen torpan perustaneen Henrik Anderssonin toiseksi vanhimman pojan Henrik Henrikssonin piti lähteä 1827 ansion hakuun muualta vanhemman veljen otettua kotitorpan hoitoonsa. Henrik muutti Hämeenkyröön ja palveli siellä mm. Kierikkalan Huupolla renkinä. Hän solmi vuonna 1834 avioliiton 15 vuotta itseään vanhemman Kierikkalan Heikkilän talon leskeksi jääneen miniän Kaisa Juhontyttären kanssa.

Avioiduttuaan hän sai viljeltäväkseen Heikkilän talon Vastamäen torpan, joka oli ollut ennen vuotta 1809 sotilastorppa. Kaisalla oli edellisestä avioliitostaan tytär Eeva Kaisa. Tästä toisesta avioliitosta 47-vuotiaalle Kaisalle syntyi terve poika Taavetti Wilhelm Heikinpoika.

Tytär Eeva Kaisa avioitui Kierikkalan Pylsyn talon isännän Johan Gustavin kanssa. Perheessä oli kaksi lasta Juha Evert ja Elina Josefina isännän kuollessa 36-vuotiaana. Eeva Kaisa eli leskenä elämänsä loppuun.

Pylysytä Keskisen torppaan

Eeva Kaisa otti miehensä kuoltua taloonsa isäntärengiksi eli renki-voudiksi velipuolensa Taavetti Vilhelmin, joka oli sitä ennen palvelut Pylsyllä renkinä yli kymmenen vuotta.

Taavetti toimi isäntärenkinä, kunnes Eeva Kaisan poika Juha Evert

otti talon isännyyden. Näin tila säilyi Pylsyn suvulla. Palkkioksi palveluksistaan Taavetti sai hoitoonsa Keskisen torpan 46-vuotiaana palveltuaan Pylsyä 28 vuotta.

Kun Taavetti hoiti talon isäntärengin tehtäviä, avioliiton solmiminen ja kodin perustaminen siirtyivät siirtymistään. Taavetti eli yhteiselämää Pylsyn talossa Leena (Anna Helena Matintytär) Tanhuanpään kanssa yli kahdeksan vuotta. "Susiparille" ehti syntyä kolme lasta Wilhemina (1868), Juho Wilhelm (1872) ja Hilma (1874) ennen kuin laillistivat suhteensa papin edessä. Virallisessa avioliitossa perheeseen syntyi vielä kolme lasta: Eliina (Elina) Paulii-

na (1876), Taavetti Ivar (1879) ja Emil Martti (1882).

Juhon koti Mahnalan Nikkilässä

Juho Wilhelm Keskinen oli 5-vuotias, kun perhe muutti omaan kotiin Keskisen torppaan. Hänen ensimmäinen työpaikkansa oli renkinä Mahnalan Ala-Hinkan talossa, jossa hänen serkkunsa Elina Josefina oli emäntänä.

Avioituttuaan Aliina Matilda Heikintyttären kanssa 8.3.1896 Juho muutti Mahnalan kylän Nikkilän talon "ittelliseksi".

Aliinalla oli naimisiin mennessään 3-vuotias avioton tytär Anna Alii-

356. Kierikkalan

Kierikkalan kylä, Pylsy		Födelse. Synty.	Komman idrån. Pöytäkirja josta tuli:	Läsnä. Lukutaito.										Muut merkinnät	
		Är och datum. Aika.	Ort. Paikka.		Uter minnet. Ulkoluk.	Ää. min.	Ää. min.	Ää. min.	Ää. min.	Ää. min.	Ää. min.	Ää. min.	Ää. min.	Ää. min.	Ää. min.
V. Tuomi	Kaarle Wilhelm Toimari	3/1864	H. kyli	adell. kirj. j. 230	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1
Pöytäkirja	Taavetti Wilhelm Toimari	9/1837	"	adell. kirj. j. 231	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1
"	Helena Matintytär	4/1838	"	"	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1
V. Lapsi	Wilhelmiina Toimari	11/1868	"	"	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1
V. "	Jupar Wilhelm	6/1872	"	"	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1
"	Hilma	12/1874	"	"	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1
"	Eliina Pauliina	10/1876	"	"	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1
"	Taavetti Iivari	7/1879	"	"	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1
"	Emil Martti	11/1882	"	"	P.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	X.	1	1

Hämeenkyrön rippikirjasta 1881-1890 ilmenee, että Taavetin lukutaito oli hyvä, parempi kuin muilla perheenjäsenillä (täysi X). Hän osasi myös parhaiten Lutherin katekismuksen (täysi X). Psalmien ulkoluvun sarake on useimmilla kyläläisillä tyhjä, mutta siinäkin Taavetilla on X. Myös Taavetin lapset osasivat psalmeja ulkoa lähes isänsä veroisesti (arvosana '1.)

na, joka syntyi Ala-Hinkan talossa 1893. Aliina oli palveluksessa vuosina 1891-1895 Mahnalan kylässä Nikkilässä, Ala-Rautialla ja Ala-Hinkalla, jossa hänen työtovereinaan olivat Juhon sisaret Vilhelmiina ja Hilma sekä emäntänä Juhon serkku Elina Josefina. Sukulaisverkosto toimi.

Mahnalan Nikkilässä perheeseen syntyi viisi lasta: Vilho Johannes 1898, Aino Siiri 1901, Lauri Evert 1905, Niilo Antero 1908 ja Urho Olavi 1912. Heistä Aino menehtyi keuhkotautiin 1904.

Höyrylaivaliikenne tarjoaa Juholle työpaikan

Tamperelaiset liikemiehet Hammarén, Sumelius ja Nyberg perustivat Kyröskoskelle puuhiomon, joka muutettiin paperitehtaaksi 1878.

Tuotteiden kuljetus maailman markkinoille oli kuitenkin hankalaa. Tilanne helpottui, kun Porin radan valmistuttua 1895 Siurosta Kyröskoskelle johtava laivaväylä avattiin. Kyröskosken tehtaitten Tampereen Konepajalta tilaama Kyröskoski-laiva valmistui 1897.

Ilmeisesti Juhon siirtyminen rengistä itselliseksi laivaliikenteen alkaessa merkinnee sitä, että hänen laivamiehen uransa alkoi näihin aikoihin. Perhe muutti kirjansa Hämeenkyröstä Tampereen Tuomiokirkkoseurakuntaan 2.6.1914. Muuttokirjassa Juhon ammatiksi on merkitty perämies.

Juho Keskinen toimi ainakin vuosina 1919-1929 Viikinsaari I -nimisen höyrylaivan päällikkönä. Laivan omisti Pyhäjärven Saha Oy Pirkkalassa vuodet 1919-1931,

jonka jälkeen sen osti Osuusliike Woima i.l. jatkaen henkilöliikennettä Viikinsaareen. Talvisin Juho Keskinen ajoi hevosrahtia.

Sahanomistaja Alfred Selin lahjoitti Juho Keskiselle 1929 hopeakuorisen taskukellon kiitokseksi 10-vuotisesta palveluksesta.

Juho menetti vanhimman poikansa ”kapinassa” 1918

Vuosi 1918 oli perheelle kohtalokas. Juho oli uskovaisena laillisen yhteiskuntajärjestyksen puoltaja. Koska hän oli jo 45-vuotias, ei kukaan odottanut hänen osallistuvan varsinaisiin taisteluihin.

Valkoisten vallattua Tampereen, hänet määrättiin vartijaksi Kalevankankaan vankileirille. Juho Keskiselle oli melkoinen järkytys

Laivuri Juho Vilhelm Keskinen sai 23.12.1919 merenkulkuhallitukselta todistuksen siitä, että hän on

”oikeutettu toimimaan valtakunnan sisäsaaristossa ja sisävesillä sellaisten koneellisten matkustaja-alusten päällikkönä, joiden suurin sallittu matkustajaluku on vähempi kuin 100.”

Kuva Lauri Keskinen

nähdessään vanhimman poikansa, 19-vuotiaan Vilho Johanneksen, vankien joukossa.

Poika oli työskennellyt Tampella viilarina ja liittynyt tehtaalla perustettuun punakaartiosastoon. Isä vei pojalleen leirille saappaan varressa leipää, mutta jonkin ajan kuluttua poika siirrettiin Riihimäelle Hausjärven vankileirille. Sieltä saatiin kesällä suruviesti. Perheen ollessa ruokapöydässä posti toi isälle kirjeen, jossa ilmoitettiin, että Vilho Johannes Keskinen oli kuollut vankileirillä ”tuntemattomaan tautiin.” Isä luki kirjeen perheelleen ääneen, rypisti asiakirjan ja heitti sen tulipesään todeten: ”Kyllä minä sen taudin tunnen.”

Seuraavan vuoden lokakuussa perheen äiti Aliina kuoli aivohalvaukseen huuhdellessaan pyykkiä Ratinan vuolteen rannassa. Isä jäi huoltamaan kolmea ala-ikäistä poikaa, Lauri (14 v.), Niilo (10 v.) ja Urho (7 v.). Tytär Anna oli jo silloin naimisissa ja hänellä oli alle kahden vuoden ikäinen Matti-poika hoidettavana. Hän toimitti isäpuolensa perheelle taloudenhoitajaksi ystävättärensä Matilda (Tilta) Lindenin (40 v.), jonka kanssa isä avioitui vajaat kaksi vuotta myöhemmin.

Tilda Lindén oli työssä ennen naimisiin menoaan Lapinniemen pellavatehtaan kehräämössä ja asui mallipuuseppä Erland Juhannon perheessä Tampellan Massunmäessä.

Lapsettomille Juhannoille Tilda oli kuin oma tytär. Perheessä vierailivat usein taidemaalari Kaarlo Vuori ja hänen puolisonsa näyttelijä, teatterijohtaja Tilda Vuori. Kaarlo Vuori antoi Juhannoille kaksi teostaan, joista toinen esittää vanhaa rouva ja toinen nuorta tyttöä. Tilda sai perinnökseen nämä teokset.

Juhon viimeiset vuodet

Juho oli uskovainen ja tuttu kävijä Kristillisen Työväen Yhdistyksen huoneistossa. Hänen muistokirjoituksessaan mainitaan: ”Jeesuksen rakkauden innoittamana toi tämä palava veli aina juhliimme lämpöä ja siunausta. Ne monet palavat rukoukset ja sydämelliset kehotukset saivat kylmemmäkin syttymään.” Juhon kerrotaan olleen myös musikaalinen ja veisanneen virsiä kuuluvalla äänellä.

Juho Keskinen asui perheineen kuolemaansa asti Tampereen Ratinanniemellä aivan vuolteen rannassa, jossa hänellä oli käytettävissään tilava asunto. Tilda Keskinen osaksi jäi saattaa hautaan miehensä jälkeen vielä Niilo, joka kaatui 1940 Kuhmossa ja todeta Urhon joutuneen kadoksiin Aunuksen metsissä 1941. Ratinan koti tuhoutui maaliskuun pommituksessa 1940. Laitilan kirkonkylän karjanpaimenen Anders Johanssonin suku jatkuu kuitenkin isästä poikaan jo yhdeksännessä sukupolvessa Tampereen seuduilla.

Lähteet

Ala-Ketola Lasse: Satakuntalaisia talonpoikaissukuja, Naantali 200
Ruohonen Arvo: Laivoja ja laivamiehiä Tampereen vesillä, Tampere-Seuran julkaisuja N:O 31, 1968.

Rippikirjat

Laitila 1740 -1747, 1748 -1754, 1755 – 1761, 1762- 1767, 1768 -1773, 1774 -1779, 1780 -1783, 1784 -1789. 1790 – 1796, 1797 – 1804.
Mouhijärvi 1795 – 1800, 1801 – 1806, 1804 – 1809, 1810 -1815, 1816 -1823, 1824 -1830, 1831 – 1837, 1837 – 1843, 1844 – 1850, 1851 – 1857, 1858 -1864, 1865 -1871, 1872 – 1881, 1882 – 1891, 1892 -1901.
Hämeenkyrö 1823 – 1830, 1829

– 1839. 1837- 1844, 1844 -1850, 1851 – 1857, 1858 -1864, 1865 – 1871, 1872 -1880, 1881 -1890, 1891 -1901, 192 – 1911.

Internetlähteet

[https://hameenkyronvanhatalot/2016/5/11/huupon-talo/Iso-Iivari Lasse: Talonhaltijaluettelot – Mouhijärvi – Hämeenkyrö.](https://hameenkyronvanhatalot/2016/5/11/huupon-talo/Iso-Iivari%20Lasse%20Talonhaltijaluettelot%20-%20Mouhijärvi%20-%20Hämeenkyrö)

Muut

Muistinvaraiset tiedot Juho Keskinen perheen kohtaloista perustuvat Lauri Evert Keskinen (1905 – 1974) muisteluihin sellaisina, kuin hän ne on tämän kirjoittajalle kertonut.

Lauri Keskinen
on tamperelainen
sukututkija

Johanna katsoo eteenpäin

Sukututkimuksen kautta historiallista perspektiiviä ja mielenkiintoisia tarinoita. Johanna Kurela oli 17 vuotta Orpanan toimittaja.

Sukututkimuksen Johanna Kurela aloitti aikanaan läheisen poismenon jälkeen. Juurien etsiminen ja menneisyyden selvittäminen lievittivät surua. Myös edesmenneen isän kanssa oli ollut puhetta sukujuurien tutkimisesta.

Jäsenyys Tampereen seudun sukututkimusseurassa vei nopeasti hallituksen jäseneksi ja jäsenlehden toimittajaksi. Johanna oli Orpanan ainoa toimittaja vuodesta 1999 vuoteen 2016 asti. Tänä aikana hän toimitti yhteensä 32 Orpanaa. Toiminta sukututkimusseurassa ja jäsenlehden toimittajana toi mukanaan paljon yhteyksiä ja uusia tuttavuuksia. Johanna oli luonnollinen yhdyshenkilö jäsenlehteen liittyvissä kaikissa asioissa.

Ansioistaan sukututkimustoiminnan ja jäsenlehden hyväksi tehdystä työstä Johanna Kurela kutsuttiin keväällä 2016 Tampereen seudun sukututkimusseuran kunniajäseneksi.

Sukututkimus on antanut minulle historiallista perspektiiviä asioihin ja myös mahdollisuuden tutustua mielenkiintoisiin tarinoihin.

Toiminta seuran hallituksessa ja jäsenlehden toimittajana siirsi omat sukututkimukset vuosia tuonnemmaksi. Nyt on aika palata selvittämään omia sukujuuria, kertoi Johanna Kurela syyskuussa tehdyssä haastattelussa.

Juuret Skotlannissa

Yksi sukujuuristani vie Skotlantiin. Sieltä muutti 1620-luvun lopulla Viipuriin suurkauppiaaksi Peter Udny -niminen mies. Olen käynyt Skotlannissa katsomassa Udnyn linnaa ja suvun muitakin asuinsijoja. Se on ollut yksi sukututkimusrani hienoja kokemuksia.

Esi-isät kiinnostavat

Erään mielenkiintoisen murhatarinan selvittäminen odottaa myös tekijää. Siitä ei löydy tietoa Kansallisarkistosta, ei maakunta-arkistoista eikä kaupunginarkistosta. Etsin seuraavaksi jälkiä Tampereen poliisin arkistosta 1800-luvun lopulta.

Muuan esi-isäni tuomittiin 1800-luvun alkupuolella vaimonsa holhouksen alaiseksi. Näihinkin

asiakirjoihin haluan perehtyä. Lehdistöilmoituksen ansiosta tiedän, että yhtenä syynä holhottavaksi joutumiseen oli esi-isäni loikkiminen aviollisen aidan ylitse.

Toivon, että oikeuden asiakirjoista selviäisi jotakin lisätietoa tästä avioparista. Erityisesti olen kiinnostunut holhoojaksi päätyneestä esiäidistäni, joka ei jäänyt riutumaan nöyryyttävään tilanteeseen vaan pisti miehensä ojennukseen.

Ja onhan näitä muitakin selvittäviä. Ilmajokelainen esi-isäni mäjäytti vihapäissään kivellä erään rengin hengiltä ja joutui Suomen linnaan vankilaan 1700-luvun lopussa. Mitä tarkemmin ottaen heidän välillään tapahtui? Tämäkin tarina odottaa selvitystäni.

Teksti ja kuva
Markku Uusitalo

Albin Kannisto

Raija Kannisto

Minä ja sukututkimus

Historia kiinnosti minua jo koulussa, mutta sukututkimuksen teosta en tiennyt mitään. Kun en muuta tapaa tiennyt, aloin vuonna 2007 tilailla omasta ja mieheni suvusta virkatodistuksia eri seurakunnista.

Syksyllä 2009 menin sukututkimuksen peruskurssille. Silloin minulle valkeni, kuinka monipuolinen aihe sukututkimus on. Se vaatii sekä aikaa että keskittymistä. Päätin paneutua aiheeseen paremmin, kun jäisin eläkkeelle syksyllä 2011. Siitä lähtien olen käynyt eri aiheisilla sukututkimuksen kursseilla ja oppinut paljon. Ilman kursseja en olisi osannut hyödyntää niitä monia eri lähteitä, joita on saatavissa.

Kanniston suku Suodenniemellä

Mieheni suvun tutkiminen lähti siitä, kun kyselin mieheltäni, miksi hänen 1910 syntynyt isänsä syntymäpaikka on Tuusula. Hän ei tiennyt, joten tilasin virkatodistuksen Tuusulasta, sitten Helsingistä, Pirkkalasta jne.

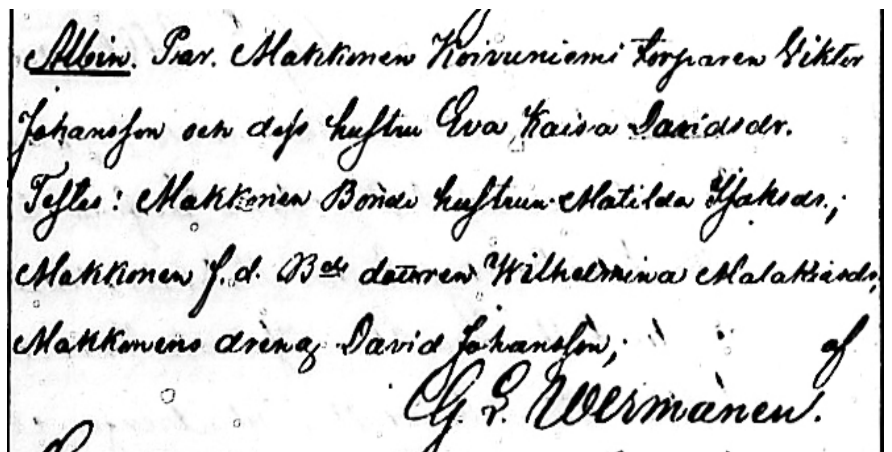
Vähitellen sain virkatodistusten ja rippikirjojen avulla selville, että

Kanniston suvun juuret olivat Suodenniemellä, joka nykyisin kuuluu Sastamalaan.

Albin Kannisto oli mieheni isoisä. Hän syntyi 9.10.1878 Suodenniemen Makkosen kylässä, jossa hänen vanhempansa Vihtori Juhonpoika ja Eeva Kaisa Taavetintytär asuivat Makkosen talon Koivuniemen torpassa.

Perheeseen syntyi kahdeksan lasta, joista Albin oli neljäs. 1885 perhe muutti Kanniston torppaan ja otti käyttöönsä sukunimen Kannisto. Albin pääsi ripille ajan tavan mukaan 16-vuotiaana 1894.

Kotoa hän lähti 19-vuotiaana 1897 ja oli ensin renkinä parissa suodenniemeläisessä talossa, kunnes muutti rengiksi 1899 Mouhijärvel-

Albin. Par. Makkonen Koivuniemi torpparen Viktor Johansson och dess hustru Eva Kaisa Davidsdr.
Födda: Makkonen Bonas hustru Matilda Johansson;
Makkonen J. d. Bets dottern Wilhelmina Makkonen;
Makkonen Arina; David Johansson;
G. S. Wermanen.

Synt. 9.10.1878, Albin. Par. Makkonen Koivuniemi torpparen Viktor Johansson och dess hustru Eva Kaisa Davidsdr. Merkitty Suodenniemen syntyneiden kirjaan lokakuulle 1878

le. Oltuaan ensin toisessa talossa hän meni 1900 rengiksi Kökkö-nimiseen taloon.

Kökkö on sen verran erikoinen nimi, että se jäi mieleeni. Kesällä 2015 luin Aamulehdestä rovasti Timo Kökön muistokirjoituksen, jossa mainittiin, että Kökkö oli kirjoittanut kirjan Elämää Kökkön talossa.

Koska ajattelin, että olisi mielenkiintoista lukea mouhijärveläisen talon elämästä, lainasin kirjan. Kirjassa kerrottiin, että Timo Kökkö oli löytänyt talon vanhan tilikirjan, josta selvisi eräälle rengille ja piialle maksetut palkat vuonna 1900.

Yllätyksekseni tämä renki oli nimeltään Alpinus ja piika Tilta ja kun tarkistin rippikirjasta, oli kyseessä juuri Albin Kannisto. Tilikirjassa luki: ”Trenki Alpinuksen palkkatili: Pesti 70 markkaa rahaa, kahdet kintaat, yhdet saappaat ja yhdet puolipohjat”. Alempana olivat vuoden aikana tehdyt nostot päiväyksineen ja selityksineen: ”Alppi Poriin 1 markka, Tilta rysälle liinasta 1 markka”.

Albin armeijassa

Vuonna 1900 Albin joutui Mouhijärvellä kutsuntoihin ja sai arvan numero 6. Pieni arvan numero tiesi joutumista armeijaan, ellei saanut vapautusta tai joutunut reserviin.

Albinista oli säilynyt valokuva armeijan asussa ja siinä oli merkintä, että se oli kuvattu Terijoella, joten tiesin, että hän todella palveli armeijassa. Minua kiinnosti selvittää, koska hän meni armeijaan, missä hän palveli ja kuinka kauan. Se ei ollutkaan ihan helppo tehtävä.

Löysin tiedon, että Kansallisarkistossa on mikrofilmeillä tiedot Venäjän armeijassa palvelleista suomalaisista. Niinpä kerran, kun

Albin Kannisto
Terijoella armeijassa

olin muissa merkeissä Helsingissä, menin elämässäni ensimmäistä kertaa Kansallisarkistoon. Löysin sieltä ko. mikrofilmirullat ja kävin ne läpi, mutta ihmeekseni sieltä ei löytynyt Albin Kanniston nimeä.

Kun myöhemmin tietoni lisääntyivät, selvisi minulle, että suomalaiset eivät palvelleet Venäjän armeijassa, vaan vuosina 1881-1902 omissa joukko-osastoissaan. Armeijan komentokieli oli venäjä ja suomalaisilla oli yhteisiä sotaharjoituksia venäläisten kanssa.

Kun minulla oli seuraavan kerran asiaa Helsinkiin, kävin taas Kansallisarkistossa. Yleensä suomalaiset palvelivat asuinpaikkaansa lähinnä olleessa tarkk'ampujapataljoonassa ja Mouhijärvi kuului Turun piiriin. Mutta vaikka kuinka selasin, ei Turun tarkk'ampujapataljoonasta löytynyt Albinin nimeä.

Tällä kertaa minulla ei ollut aikaa selata muita pataljoonia, mutta kolmannella Helsingin käynnillä ystävällisen arkistovirkailijan avustamana päätin käydä läpi muita

paikkakuntia. Mikä ilon ja riemun tunne, kun Albinin nimi löytyi Hämeenlinnan tarkk'ampujapataljoonan luettelosta!

Kävi ilmi, että Albin oli astunut palvelukseen 1.11.1900 Hämeenlinnassa. Henkilötiedossa kerrotaan, että hänen säätynsä oli torppari, hän oli lukutaitoinen ja naimaton, uskonto luterilainen ja kotipaikka Mouhijärvi Murron kylä. 2.4.1901 alkaen hän sai paarinkantajan koulutuksen, mikä tarkoitti 1-2 krt/viikko annettavaa lääkinnällistä koulutusta aseellisen koulutuksen lisänä.

Hämeenlinnan tarkk'ampujapataljoona osallistui kesällä 1901 Krasnoje Selon suurleirillä pidettyyn sotaharjoitukseen yhdessä venäläisten sotilaiden kanssa ja oletettavasti myös Albin osallistui siihen.

Leirille mentiin junalla Hämeenlinnasta Pietariin, joten maalaispojalle sekä junamatka että käynti Venäjän puolella oli varmaan vaikuttava kokemus.

Normaalisti palvelusaika olisi ollut kolme vuotta, mutta Venäjän keisari päätti lopettaa Suomen omat joukko-osastot, ns. Vanhan Suomen armeijan, joten Albin kotiutettiin jo 1 v 3 kk jälkeen 12.2.1902. Hän sai käytöksestä arvion ”oivalinen”.

Suodenniemeltä Helsinkiin töihin

Armeijan jälkeen Albin palasi Mouhijärvelle Kökkön taloon, josta palasi takaisin Suodenniemelle 22.12.1902 Makkosen talon työmieheksi. Lähistöllä sijaitsi Kanniston torppa, jossa Albinin vanhemmat ja nuorin veli asuivat.

Kahden vuoden jälkeen tammi-kuussa 1905 Albin jätti kotiseudut ja muutti Pirkkalan Naistenmatkaan Ollilan taloon rengiksi. Seurakunnan virkatodistuksessa lukee, että Pirkkalaan muuttaneen Albinin ammatti oli renki, kirvesmies.

Ollilaan oli tullut Ylöjärveltä piiaksi joulukuussa 1904 Iida Josefiina Mäkinen. Heistä tulikin sitten pari ja heidän vihittiin 24.6.1905. Ensimmäinen lapsi syntyi jo kuuden kuukauden kuluttua 21.12.1905 ja hän sai nimekseen Väinö Albinus,

mutta hän kuoli jo muutaman kuukauden ikäisenä 12.3.1906. Seuraava lapsi Toini syntyi 13.7.1907 ja Helmi 21.3.1909. He asuivat 1909-1910 Pirkkalan Hyhkyssä Simolan talon alueella.

Albin muutti perheensä kanssa Pirkkalasta 1.2.1910 Tuusulaan, jossa syntyi perheen ainut poika Helge 14.9.1910. Olettaisin, että he muuttivat sinne töiden perässä, mutta olisiko muutossa ollut myös vähän halua nähdä muuta Suomea? Tuusulan kirkonkirjoihin vuositä 1900-1920 on heille merkitty asuinpaikaksi Yli-Keravan kylä, Ali-Heikkilä ja Albinin ammatiksi oli merkitty työmies.

Tuusulan seurakunnan mukaan he muuttivat sieltä Helsingin Sörnäisten seurakuntaan 1.7.1912, mutta Helsingin kaupungin osoiterekisterin mukaan muutto tapahtui jo 17.6.1911. Helsingin kaupunginarkistossa on mikrofilmeillä osoitekortisto ja sieltä löytyi helposti Albinin perheen tiedot. Siellä hänen ammatikseen oli merkitty ”timmerman” eli kirvesmies; henkikirjoissa ammattina oli ulkotyömies.

He muuttivat ensin Kapteeninkadulle nro 24, jossa he asuivat

vain pari viikkoa, kun tuli muutto Suomenlinnaan. Sinne tarvittiin oikein ”resebetyg” eli matkustustodistus ja siellä Albin työskenteli ja perhe asui heinäkuusta joulukuuhun 1911. Perhe asui Helsingissä seitsemän vuoden aikana kaikkiaan yhdeksässä osoitteessa, pääasiassa Kalliossa (Josafatinkatu, Kaarlenkatu, Porvoonkatu, 5. linja, Fleminginkatu, Porthaninkatu). Kallio oli siihen aikaan puutalovaltainen työväen asuttama alue.

Helsingin osoitekortiston mukaan perhe muutti Helsingistä 3.6.1918 Ylöjärvelle, mutta Sörnäisten seurakunnasta heidän kirjansa siirtyivät pois vasta 9.11.1922 Pohjois-Pirkkalaan. Muuttoon vaikutti varmasti 1914 alkanut ensimmäinen maailmansota, jonka vaikutukset alkoivat vähitellen näkyä helsinkiläisten elämässä. Loppuvuonna 1917 oli jatkuvasti erilaisia lakkoja ja työnseisauksia. Elintarviketoimitukset Venäjältä vähenivät ja linnoitustyöt lopuivat. Koska maaseudulla oli elintarviketilanne parempi, nousi tärkeäksi selviytymiskeinoksi monilla perheillä maaseudulla asuvat sukulaiset.

Albin ja Iida Kannisto
sekä lapset Toini, Helmi, Helge, Aili ja Sirkka

Koska Albin oli käynyt armeijan, pelkäsi hän, että hänet vedettäisiin mukaan taisteluihin ja sitä hän ei halunnut. Varmaan nämä molemmat syyt vaikuttivat siihen, että perhe päätti muuttaa Iidan sukulaisten luo Ylöjärvelle. Iidan vanhemmat olivat lunastaneet 1915 omaksi Takamaalla sijainneen Rajalan torpan.

Perheeseen syntyi 8.5.1918 viides lapsi Aili, jonka syntymäpaikka on syntyneiden luettelossa Ylöjärvi. Muuttikohan Iida lastensa kanssa Ylöjärvelle jo aiemmin kuin Albin, vai mistä johtuu Helsingin osoiterekisterin merkintä, että perhe muutti Ylöjärvelle 3.6.1918? Se, kuinka kauan perhe asui Ylöjärvellä ja missä muualla he todellisuudessa asuivat 1918-1922, on epäselvää.

Ajat olivat varmaan sekavat eikä kaikkea kirjattu papereihin. Olisin halunnut itse tutkia Nokian seurakunnassa, jossa ovat Pohjois-Pirkkalan aineistot, löytyykö sieltä mitään merkintöjä heidän asumisestaan, mutta en saanut lupaa tutkia 100 vuotta nuorempaa aineistoa, en myöskään Ylöjärvellä. Perheeseen syntyi kuudes lapsi Sirkka 25.6.1920, syntymäpaikkana Tampere. Merkintä johtuu siitä, että Sirkka syntyi Tampereen kaupunginarkistosta saadun tiedon mukaan Tampereen kaupungin synnytyslaitoksessa.

Talot Hyhkyn ja Lamminpäähän

1970-luvun puolivälissä mieheni vanhin täti Toini oli käymässä Tampereella. Ajoimme bussilla Pispalan valtatie, kun yhtäkkiä Toini osoitti yhtä taloa ja sanoi: Tuon talon on isäni rakentanut”. En kiinnittänyt silloin asiaan enempää huomiota, ehkä vain vähän ihmettelin asiaa, koska se lause jäi mieleeni. Myöhemmin pysyitin selvittämään maanmit-

tauslaitokselta sen tiedon avulla talon historian.

Vuonna 1923 lohkottiin Kaarilan kartanon eli Provastin perintötilan omistajan, kunnallisneuvos ja kansanedustaja Otto Thuneberg aloitteesta Hyhkyn alueella hänen omistamalleen maalle useita tontteja, jotka myytiin palstoina. Albin Kannisto osti Otto Thunebergilta palstatilan 14.5.1923. Tontin osoite oli Pispalanvaltatie 114 (nykyinen osoite on Pispalanvaltatie 73 D); kirkonkirjoissa on maininta sijainnista Tohlopin Vaakkola. Tontti oli kooltaan 780 m².

Albinin vaimo Iida kuoli vain 37-vuotiaana 24.6.1923 ”löntävään” keuhkotautiin eli melkein heti palstan oston jälkeen. Hänet haudattiin Ylöjärven hautausmaalle. Albinin huollettavaksi jäi viisi alaikäistä lasta: Toini melkein 16 v., Helmi 14 v., Helge 12 v., Aili 5v. ja Sirkka 3 v.

Iidan perukirjan mukaan palstatilan arvo oli 7000 mk, josta oli velkaa Otto Thunebergille 6000 mk. Vaikeasta tilanteestaan huolimatta Albin ryhtyi rakentamaan taloa Karjalasta tuoduista hirsistä (vanhojen hirsien käyttö taloja rakennettaessa oli tavallista Pispalassa ja Hyhkyssä). Rakennuksessa oli viisi tulisijaa ja ulkokuoneet.

Iidaa 11 vuotta nuorempi sisar Selma Susanna muutti Ylöjärveltä 25.1.1924 Pohjois-Pirkkalaan. Ilmeisesti hän tuli Albinin avuksi taloudenhoitoon ja melko pian Selma tuli raskaaksi. Albin ja Selma menivät 14.3.1924 naimisiin ja heille syntyi kuukauden kuluttua vihkimisestä 23.4.1924 tytär, joka sai nimekseen Aino.

Selma ei päässyt helpolla viiden Albinin lapsen ja oman vauvansa hoitamisessa, varsinkaan kun isommat lapset eivät oikein hyväksyneet Selmaa äitipuolek-

seen. Hyhkyn talon valmistuttua perheestä on otettu valokuva talon edessä, kuvan ajankohtana luultavasti 1926-27, mikä päätelty lasten iästä. Talo on edelleen paikoillaan ja lähes saman näköinen kuin 1920-luvun valokuvassa.

20.6.1928 Albin osti Karl Thunebergin perikunnalta 21 000 mk:lla Lamminpäästä 3000 m² tontin (kolme erillistä palstaa), joka oli metsämaata. Hän rakensi ilmeisesti itse sinne talon hirsistä, jossa oli 5 tulisijaa ja ulkokuoneet. Hyhkyn taloon otettiin vuokralaiset, joiden vuokran maksussa oli ajoittain ongelmia.

Elämää Lamminpäässä 1930-luvulla

Loppukesällä 1929 perhe muutti asumaan Lamminpään taloon, sillä syksyllä 1929 Ailin ja Sirkan piti siirtyä Pispalan kansakoulusta Lamminpään kansakouluun, joka valmistui juuri syksyksi 1929.

Lamminpään kaikki lapset eivät mahtuneet uuteen kouluun, jonka vuoksi johtokunta määräsi osan ylempiluokkalaisia oppilaita käymään Harjun koulua. Neljän oppilaan vanhemmat eivät suostuneet tähän järjestelyyn ja yksi heistä oli Albin Kannisto. Siirto koski Ailia, joka olisi tullut Lamminpäähän 5. luokalle. Hän pääsi siirtymään Lamminpäähän Pispalan koulusta vasta 5.11.1929. Sirkka pääsi aloittamaan koulun 3. luokan ajallaan eli 30.8.1929.

Koulun johtokunnan pöytäkirjojen mukaan vanhempien painostamisessa koulusiirtoon käytettiin poliisin apua.

Tämä kansalaistottelemattomuus ei kuitenkaan ollut esteenä sille, että Albin valittiin kansakoulun johtokunnan jäseneksi loka-joulukuun ajaksi 1930 poismuutta-

Albin ja Selma
Kanniston talo
Pispalassa

neen johtokunnan jäsenen tilalle. Yhdessä kokouksessa hän toimi puheenjohtajanakin.

Albin kuoli yllättäen 53-vuotiaana 6.12.1931, kuolinsyynä aivokalvontulehdus ja Selma jäi seitsemän avioliittovuoden jälkeen leskeksi.

Albin haudattiin Ylöjärven hautausmaalle. Albinin kuollessa ainut poika Helge oli sotaväessä, mistä vapautui syyskuussa 1932. Nuorin lapsi Aino oli juuri syksyllä 1931 aloittanut kansakoulun. Alaikäisten lasten Ailin, Sirkkan ja Ainon holhoojaksi määrättiin oikeudessa 2.1.1932 tilallinen Väinö Järvenpää.

Miten mahtoivat Selma ja lapset tulla toimeen Albinin kuoleman jälkeen ja mistä he saivat rahaa? Lamminpään talossa oli vuokralaisia, joista saatiin vähän tuloa.

Toini, Helmi ja Helge olivat työssä, ainakin ajoittain ja toivat rahaa kotiin. Armeijasta vapauduttuaan 1930-luvun alussa Helgellä oli vaikeuksia saada töitä yleisen lama-ajan vuoksi. Aili lähti kotoa lapsenpiiaaksi Tampereelle

15-vuotiaana, mutta palasi takaisin kotiin ja lähti seuraavana kesänä uudelleen. Samoin Sirkka lähti jo 14-vuotiaana Tampereelle töihin, mutta palasi joksikin aikaa myös kotiin lähteäkseen taas uudelleen. Niin köyhiä ei kuitenkaan oltu, että Sirkalle ja Ainolle olisi anottu koulusta vaateavustusta tai vapautusta kouluruokailun maksusta.

Albinin 19.1.1932 tehdyssä perukirjassa arvioidaan Pispalan kiinteistön arvoksi 50 000 mk ja Lamminpään kiinteistön arvoksi 40 000 mk. Perukirjassa ilmoitetaan ”huone ja talouskaluissa” arvokkaimpana esineenä (200 mk) seinäkello, jonka Albin oli saanut 50-vuotislahjana 9.10.1928 lapsiltaan.

Albinilta jäi kirvesmiehen työkaluja 200 mk:n arvosta, lisäksi mm. höyläpenkki ja käsirattaat. Velkoja perheellä oli runsaasti, yhteensä 118 092 mk: Velkoja oli siis enemmän kuin varallisuutta, jota arvioitiin olevan 108 000 mk.

Selma ja Albinin lapset myivät 31.8.1832 Pispalan kiinteistön, hinta 62 500 mk. Lamminpään

talo oli perheellä kesään 1941 asti, jolloin lapset hajaantuivat kukin omille tahoilleen; vain Aino asui Selman kanssa eri paikoissa tämän kuolemaan 1955 saakka.

Lopuksi

Albin Kannisto oli torpparin poika, joka onnistui nousemaan tilalliseksi ja rakentamaan kaksi hirsitaloa. Hänen elämänsä päättyi 53-vuotiaana vuonna 1931.

Albin Kannistoa voi pitää rohkeana maaltamuuttajana, jolla oli vahva uskonnollinen vakaumus.

Raija Kannisto on tamperelainen sukututkimuksen harrastaja ja Tampereen seudun sukututkimusseuran jäsen. Kirjoitus perustuu hänen tekemäänsä sukukirjaan ja sen pohjalta pidettyyn esitykseen.

Kuvat
Raija Kannisto

EST R 1869

RÖNNVIK

Seuran syysretken ensimmäinen kohde oli Pälkäneen Laitikkalassa sijaitseva Rönnvikin viinitila. Talon tuvassa nautittiin aamukahvit vastapaistetun lämpimän piirakan kanssa.

Eila Rönni kertoi talon historiasta ja nykyisestä toiminnasta. Muutama vuosi sitten suoritettiin sukupolvenvaihdos, missä nuorempi polvi otti vastuuta tilasta ja toiminnasta.

Rönnvikin tilan historiasta tiedetään, että kärjäkirjuri (Häradsbokhållaren) Carl Johan Schrey osti vuonna 1835 puolet Rönnvikin tilasta talonpoika Erik Johansson Rönniltä ja muutama vuosi myöhemmin vuonna 1837 loput edellisen veljeltä talonpoika Johan Johansson Rönniltä.

Carl Johan Schreyn isä oli luutnantti Carl Otto Schrey ja hänen isänsä Johan Schrey oli Sääksmäen alaisen kihlakunnan kruununvouti 1700-luvun alkupuolella.

Schreyn suvun tiedossa olevat juuret ulottuvat 1600-luvun alku-

puolelle. Diedrich Schrey toimi urkurina Falunissa.

Kärjäkirjuri Carl Schrey rakennutti Rönnvikin tilalle uuden päärakennuksen.

Carl Johan Schrey kuoli lokakuussa 1869. Hänen omaisuutensa myytiin julkisella konkurssihuutokaupalla joulukuussa 1870.

Bondeson Viktor Alexander Danila Pälkäneen pitäjän Laitikkalan kylästä osti huutokaupassa edesmenneen kärjäkirjuri Carl Johan Schreyn omistaman Rönnvikin tilan.

Tavan mukaan Viktor Alexander Danila otti sukunimekseen talon nimen ja niin hänestä tuli Viktor Alexander Rönnvik. Suku on myöhemmin ottanut henkilökohtaiseen käyttöön sukunimen Rönni.

Viktor Alexanderin isä oli Gustaf Simonsson Danila, joka oli rusthollarina Pälkäneen Danilan talossa.

Rönnin suku on vuoden 1870 jälkeen omistanut ja viljellyt Rönnvikin tilaa.

Rönnvik on pitkän ja vivahteikkaan historian omaava perheyritys. Maatilan tuotantosuuntana on siipikarjan kasvatusta. Tilalla kasvatetaan broilereita.

Rönnvikin tila on myös tunnettu kotimaisista raaka-aineista valmistetuista viineistä, likööreistä ja väkevistä juomista. Viinitila Rönnvik on yksi suurimmista maassamme.

Tilalla käy vuosittain 10 000 vierasta.

Ympäri vuoden palveleva Rönnvik tarjoaa tilat, tarjoilut ja muut palvelut niin pienille kuin suurille ryhmille. Tilalla järjestetään perhejuhlia ja yritysten toimintaan liittyviä kurssi- ja koulutustilaisuuksia.

Lähteet

Eila Rönnin haastattelu,
Rönnin suvun arkistot,
Rönnvikin tilan nettisivut ja
www.ronnvik.com

Teksti Markku Uusitalo
Kuvat Ronnvik.com

Hauhon kivikirkko

Pääosa Hauhon asukkaista oli todennäköisesti jo 1100-luvulta asti kristittyjä. Hauhon seurakunta mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1329, mutta luultavasti se perustettiin jo 1200-luvun toisella neljänneksellä. Hauholla käytiin vuosikymmeniä kestänyt ja vasta vuonna 1335 päättynyt kiista piispan turkisveron määrästä.

Ensimmäinen seurakuntakirkko rakennettiin Hauholle ehkä 1220-luvulla. Kirkon nykyinen paikka keskiaikaisten maanteiden risteyksessä lienee alkuperäinen. Koska kivikirkkohanke käynnistyi vasta vuoden 1500 tietämissä, puukirkkosukupolvia lienee ollut useita.

Keskiaikainen, paanukattoinen harmaakivikirkko on tehty todennäköisesti 1500-luvun alussa, joskin vanha perimätieto pitää sitä vanhempana. Joka tapauksessa kirkko on alun perin rakennettu roomalaiskatolisen seurakunnan tarpeisiin vieläkin vanhemman puukirkon tultua matkansa päähän.

Hauhon kirkko on sakaristoa lukuun ottamatta säilyttänyt kohtuullisesti keskiaikaiset piirteensä. Luoteisosaa lukuun ottamatta kirkon kaikkien kulmien alla on mahtava kivenlohkare.

Alkuperäisten pyörökaari-ikkunoiden kaaret näkyvät useimpien

eteläseinän nykyikkunoiden yläpuolella. Rungas tiilikoristelu käsittää lähes koko länsipäädyn päätykolmion, kun taas itäpäädyn koristelussa on käytetty vain yhtä tekniikkaa, hammasnauhaa, tarkoin harkittuun ja tyylikkääseen sommitelmaan ullakonaukon ympärille.

Kirkkorakennuksen ovien ja ikkunoiden muodot, päätykoristelu sekä ullakonportaiden sijainti osoittavat kirkon olevan myöhäiskeskiajalta.

Kirkko on kolmilaivainen, tiili-holvattu ja valkoiseksi kalkittu pyhäkkö. Kirkossa on useita kes-

Hauhon kivikirkko
on rakennettu
1500-luvulla

Hauhon kirkossa on Suomen vanhimpiin kuuluva vaivaisukko

"Sokea Bartimeus"

kiaikaisia puuveistoksia. Vanhin niistä on gotlantilainen pyhä Olavi vuosien 1325 ja 1350 välistä toisen holvivälin pohjoisseinällä.

Ainoana Suomen veistoksista sillä on säilynyt keskiaikainen metallikruunu. Pohjoispuolen ensimmäisen pilarin vieressä sijaitsee eräs Suomen harvoista säilyneistä puisista kastealtaan jalustoista. Sen muoto palautuu keskiaikaan ja lienee veistetty 1600-luvulla.

Kirkossa on myös Suomen vanhimpiin kuuluva vaivaisukko "Sokea Bartimeus". Se on kerännyt varoja diakoniatyölle ainakin 1700-luvun alusta lähtien. Bartimeus on kunnostautunut myös maailmanmatkaajana ja käynyt näyttelyissä Italiassa asti.

Ensimmäisen pilaririvin välissä riippuva triumfikrusifiksi Kristuksen sivulle liehuvine lannevaatteineen on valmistettu Suomessa 1500-luvun alussa. Alttaritaulun "Jeesus Getsemanessa" on maalannut Juho Forsell 1883 ja lasimaalauksen Brunar Allen 1929.

Esineistöön kuuluu myös Skandinavian vanhin ajoitettu kirkkolai-

va, galleonin pienoismalli, luultavasti vuodelta 1609.

Kirkon länsipäädyssä on vuonna 1864 kivistä ja tiilestä rakennettu kellotapuli. Siihen asti samalla paikalla oli puinen torni kannattelemassa kolmea kelloa. Vanhin kelloista on keskiajalta.

Lähteet

Markus Hiekkänen:
Suomen keskiaikaiset
kivikirkot

Hämeenlinnan seurakuntien
nettisivut, <http://www.hameenlinnanseurakunnat.fi/>

Teksti
Markku Uusitalo

Kuvat
Hämeenlinnan seurakuntien
kuva-arkisto

Tampereen seudun su-
kututkimusseuran syys-
retki tehtiin 1.10.2016
Hauholla.

Matkakohteina olivat
Rönnvikin viinitila Päl-
käneen Laitikkalassa,
Hauhon kivikirkko,
Hauhon esinemuseo ja
vanha raitti sekä Hah-
kialan kartano.

Matkalla oli mukana
yhteensä 46 seuran
jäsentä ja vierasta.

Jouni Lehtonen kertoi
Hauhon kirkon mielen-
kiintoisesta historiasta.

Hahkialassa Tiina Miet-
tinen kertoi Hauhon
kartanoista ja Jouni
Lehtonen kapinan ajois-
ta Hauholla.

Axel Charpentier

Hahkialan isäntä

Suvun juuret

Sukunimi Charpentier kuulostaa vieraalta eikä sen ääntäminenkään ole helppoa. Ei voisi arvata, että ranskankielinen nimi tarkoittaa puuseppää eli timpuria.

Suvun juuret löytyvät Ranskasta ja ulottuvat ensimmäisen vuosituhannen alkuun. Säilyneessä asiakirjassa vuodelta 1090 ”Rainerus Carpentarius” todistaa yhdessä muiden kanssa, että hän tulee mak samaan velkansa takaisin luostarin munkeille.

Tuo nimi mainitaan seuraavien vuosisatojen aikana useissa lahjakirjoissa, sotaväenottoa käsittelevissä luetteloissa, maaomaisuuden ostoa ja myyntiä koskevissa asiakirjoissa, testamenteissa ja muissa samankaltaisissa dokumenteissa.

Vuonna 1631 Ruotsin suurlähtetias Bengt Oxenstierna matkusti Pariisiin ryhtyäkseen neuvottelemaan kuningas Ludvig XIII:n ja kardinaali Richelieun kanssa. Ranskan kuninkaalla ja kardinaalilla oli uskottuina henkilöinä Charpentierin sukuun kuuluvia miehiä. He auttoivat mielellään sukulaistaan, 1611 syntynyttä Toussaint Charpentieriä järjestämään Oxenstier-nalle yhteyksiä Ranskan hallitseeviin piireihin. Tästä alkaen nuori Charpentier sai seurata Oxenstier-naa tämän matkoilla.

Toussaint Charpentier tuli Ruotsin valtakunnan armeijan palvelukseen vuonna 1631. Hän osallistui 30-vuotiseen sotaan, sotaan Puolassa ja taisteluihin Venäjää vastaan. Hän menestyi toimitessaan, kohosi everstiluutnantiksi ja toimi Turun jalkaväkirykmentin komentajana. Hän erosi 67-vuotiaana vuonna 1678 palveltuaan 46 vuotta Ruotsin valtakuntaa.

Ruotsin kuningas Karl XI aateloit Toussaint Charpentierin vuonna 1664 Tukholman linnassa. Vuonna 1651 Toussaint Charpentier sai kuningatar Christinalta Norrköpingin päätöksen mukaisin ehdoin läänityksenä kolme maatilaa Hahkialasta ja lisäksi kaksi tilaa Lammin pitäjältä.

Näin alkoi Charpentier-suvun yli 300-vuotinen aikakausi Hauhon Hahkialassa.

Axel Charpentier

Axel Fredrik Charpentier syntyi 1865 Haminassa, missä hänen isänsä palveli Suomen kadettikunnassa luutnanttina ja päivystävänä upseerina. Perhe muutti 1872 Helsinkiin ja siellä Axel aloitti koulunkäynnin. Hän opiskeli Helsingin yliopistossa oikeustieteitä, väitteli aiheesta Syytingit ja sai molempien oikeuksien tohtorin arvon 1898.

Charpentier-suvun
aatelisvaakuna

Kuva: Svenska
Riddarhuset.se

Axel Charpentierillä oli menestys-
sekäs virkaura monissa tehtävissä
ja hänet määrättiin vuonna 1909
hoitamaan senaatin prokuraattorin
virkaa. Prokuraattori vastaa tänään
valtioneuvoston oikeuskansleria.

Teoksessa ”Fideikomissin haltijoi-
ta” Klaus Charpentier kirjoittaa,
että ”Axel Charpentier tuli kuu-
lumaan Suomen siihen juristisu-
kupolveen, joka joutui kantamaan
suurimman taakan, kun tsaarin
Venäjän hyökkäykset Suomen
perustuslakia vastaan aloitettiin ja
niitä jatkettiin tarkoituksena hävit-
tää maamme autonomia.”

Samoin Axel Charpentier joutui
oikeuskanslerina valmistelemaan
lakiehdotuksen sääntöperintöä kos-
kevan oikeussäännösten kumoami-
sesta.

Hän käsitteli tätä oikeudellista
kysymystä julkaistussa artikkelissa
otsikolla ”Voidaanko ja tuleeko
sääntöperintöjärjestelmä pysyttää
vastaisuudessa.” Tarkasteltuaan
kysymystä seitsemän sivun verran
hän päätyi vastaamaan kysymyk-
seen seuraavasti: ”Käsitykseni
mukaan nykyään ei enää ole riittä-
viä perusteita sääntöperintöjärjes-
telmän pysyttämiseen.”

Laki sääntöperintöä koskevan
oikeussäännösten kumoamisesta
tuli voimaan vuoden 1932 alussa.
Sen johdosta Hahkialan sääntö-
perintötilan ja sen sääntöperinnön
haltijoiden historia oli tullut pääte-
pisteeseensä.

Lisäksi on todettava, että perintöön
liittyviä muutoksia oli tehty jo
aiemminkin. Uutta sääntöperintöä
kiellettiin perustamasta joulukuus-
sa 1919 annetulla lailla ja perintö-
kaarta oli muutettu 1878, jolloin
silloin eläneiltä miespuolisilta
perillisiltä otettiin pois oikeus suu-
rempaan perintöosaan kuin mitä
naispuolisilla perillisillä oli.

Sääntöperintötilan perustaminen
tuli aikanaan mahdolliseksi vuoden
1686 testamenttimääräyksillä. Läh-
tökohtana oli säilyttää ja kasvattaa
suvun omaisuutta jakamattomana
yli sukupolvien.

Axel Charpentieristä tuli vuonna
1914 isänsä kuoleman jälkeen
Hahkialan sääntöperintötilan
haltija ja omistaja. Hän rakennutti
uuden päärakennuksen ja kehitti
maatilan toimintaa monella tavalla.

Suurimmillaan tila on ollut
6 000-8 000 hehtaarin kokoinen.
Siihen kuului vuonna 1920 yli

2 239 hehtaaria maata, josta peltoa
oli 215 hehtaaria.

Axel Charpentier kuoli 1949. Hän
oli Hahkialan sääntöperintötilan
viimeinen haltija ja isäntä. Hänen
kuolemansa jälkeen tila jaettiin ja
myytiin perillisten kesken.

Tänään Hahkialassa harjoitetaan
sekä hotellitoimintaa että maata-
loutta. Nettisivut löytyvät osoit-
teesta <http://www.hahkiala.com/etusivu.html>

Lähteet

Agneta von Essen: En storman från
Hauho, Helsingfors 2015

Hahkialan kartanon nettisivut,
hahkiala.com

Lampinen Risto: Hahkialan karta-
non historia

Nikander Gabriel: Herrgårdar i
Finland

Svenska Riddarhuset i Stockholm

Valtiopäiväasiakirjat 1919 ja 1931

Tidskrift utgiven av Juridiska Före-
ningen i Finland, år 1931

Seuran retkeläisiä
lounaalla Hahkialan
kartanossa

Teksti ja kuva
Markku Uusitalo

Sampolan sukututkimuspäivä

Tilaton väestö Suomea rakentamassa

Aika ja paikka

Lauantaina 28.1.2017
klo 10.00-16.00, Sampola,
Sammonkatu 2, Tampere

Päivän teema

Talonpoikaisyyhteisön keskellä asui tilattomia toimijoita. Osa heistä oli itsellisiä ja toimi esimerkiksi talojen palkkatyöläisinä. Heidän lisäksi olivat mm. rengit ja piijat sekä käsityöläiset.

Toisaalta osa tilattomista kolkutteli myös säätyläisyyden portteja, kuten tilapäinen apulaispapisto, kartanoiden vuokraajat ja tilanhoidajat. Osa tilattomiin luetuista ei kyennyt elättämään itseään.

Näiden historian tutkimuksessa pitkälti sivuun jätettyjen, mutta osuuksiltaan merkittävien ryhmien elämää leimasi toimeentulon epävarmuus ja tilapäisyys. Tultaessa 1700-luvun lopulle suomalainen agraariyhteisö oli entistä eriarvoisempi ja selvemmin jakaantunut maaomaisuutta hallitsevaan ja ei-omistavaan väestöryhmiin.

Kaikki nämä tilattomat ovat päivän esitelmien keskeinen teema.

Sukututkimuspäivä järjestetään yhteistyössä Tampereen seudun sukututkimusseuran, Tampereen Työväenopiston, Suomen Sukututkimusseuran ja Tampereen yliopiston historian oppiaineen ”Yhteisön reunamailla, tilallisten varjossa” -projektin kanssa.

Esitelmät ovat Sampolan juhlasalissa. Aulassa on näytteilleasettajia ja sukututkimusaiheinen näyttely

Ohjelma

klo 10.00

Päivän avaus: Jorma Lappalainen, Tampereen seudun sukututkimusseuran puheenjohtaja

klo 10.15

Suomen Sukututkimusseuran juhlaesitelmä: Paikallisten sukututkimusyhdistysten alkuvaiheet, FT Kari-Matti Piilahti

klo 11.00

Lounas, Sampolan ravintola, lounastauon aikana on mahdollisuus tutustua aulan näyttelyihin.

klo 12.30

Tietoisku: Näin aloitat sukututkimuksen, TaM Sara Lundén

klo 13.00

Esitelmä: Maaseutukäsityöläiset osana tilatonta väestöä, FT Merja Uotila, Jyväskylän yliopisto

klo 14.00

Esitelmä: Säädyssä pysymisen ongelmat, FT Ella Viitaniemi, Tampereen yliopisto

klo 15.00

Esitelmä: Tilattomat osana sukututkimusta, FT Tiina Miettinen, Tampereen yliopisto

klo 16.00

Tilaisuus päättyy

Muuta

Aulaan varataan pöydät näytteilleasettajille. Emme veloita pöytävuokraa, pöytävaraukset tiina.miettinen@tamsuku.fi

Sampolan ruokala ja kahvila ovat avoinna koko näyttelypäivän.

Tapahtuma on avoin ja pääsymakсутon kaikille kiinnostuneille.

Vuosikokous 24.1.2017

Tampereen seudun sukututkimusseura ry:n vuosikokous pidetään tiistaina 24.1.2017 alkaen klo 18.00.

Kokouspaikka on Monitoimitalo 13:n Stenvall-salissa, 4.krs. osoitteessa Satakunnankatu 13, Tampere. Talossa on hissi. Sisäänkäynti Pellavatehtaankadun puolelta.

Kokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntöjen 9 § ja 10 § mukaiset vuosikokoukselle kuuluvat asiat.

Tampereen seudun sukututkimusseura ry:n säännöt on luettavissa seuran verkkosivuilla osoitteessa www.tamsuku.fi/saannot.html.

Tule mukaan, kuuntele, osallistu ja vaikuta.

Kokouksessa tietoisuutta arkkitehti Wivi Lönnistä, joka on 1900-luvun alussa suunnitellut nykyisen Monitoimitalon eli vanhan kauppaoppilaitoksen.

Kahvitarjoilu klo 17.30 alkaen.

Hallitus 18.10.2016

Vanhat Orpanat netissä

1980-luvulla ilmestyneet Orpana-lehdet on kuvattu ja avattu luettavaksi yhdistyksen nettisivuilla.

Asia on ollut useampaan kertaan esillä jäsentilaisuuksissa. Käytyjen keskusteluiden ja monien ehdotusten perusteella hallitus teki keväällä periaatepäätöksen vanhojen Orpana-lehtien saamisesta nykyaisella tavalla jäsenten luettavaksi seuran nettisivuilla.

Työtä jatketaan ja 1990-luvun lehdet saadaan jäsenten käyttöön tulevan talven aikana.

Vanhoista Orpana-lehdistä löytää mielenkiintoisia artikkeleita, joiden sisältö ei ole vanhentunut. Kehotankin lehtien selailuun. Niistä saa uusia ajatuksia ja ideoita tehdä sukututkimusta.

Orpana 1986 no 2

30 vuotta sitten ilmestyneessä Orpanassa on Orvo Lipposen kirjoittama vaiherikas ja mielenkiintoinen artikkeli Teiskossa 1758 kuolleesta leski Abigail von Segebadenista.

Ruoveden käräjillä 29-30.3.1722 nimismies Jacob Ruuth syytti Abigailia siitä, että tämä oli venäläisen miehitysvallan aikana synnyttänyt aviottoman lapsen ilman, että olisi siitä vielä tullut rangaistuksi.

Edellisenä vuonna oli kruunuvouti Jacob Collinin pitämällä käräjillä asia ollut esillä, mutta ilman päätöstä. Asiasta kuultuna Abigail oli kertonut, että vuonna 1717 venäläinen majuri Martakowin komennuskunta oli polttanut ja ryöstänyt Kurun kylää ja pitäjää, myöskin hänen vähäisen omaisuutensa ja vienyt hänet vankilaan Hämeenlinnaan.

Vapauduttuaan Abigail oli mennyt Turkuun anomaan korvausta kuvernööri Douglasilta. Hänen anomuksensa oli täällä torjuttu ja käsketty häntä kääntymään Porvoossa laamanni Tiesenhausenin puoleen.

Ollessaan matkalla Porvooseen Hämeenlinnan pohjoispuolella metsätaipaleella vastaan tullut venäläinen oli raiskannut Abigailin, joka palasi takaisin Turun lähelle Maarian Karankylään. Täällä Abigail 1718 kesäkuussa synnytti poikalapsen, joka heti kastettiin.

Tarinassa on monta mielenkiintoista vaihetta ja käännettä ja niistä voit lukea vuonna 1986 ilmestyneestä Orpanasta, jonka löydät osoitteesta <http://www.tamsuku.fi/Orpana-1986-2.pdf>

Teksti Markku Uusitalo

Tuomas Mäntsän jalanjäljillä

Seuran kevätretki Mänttään lauantaina 8.4.2017

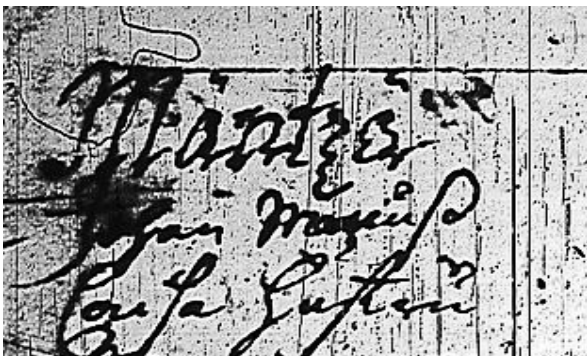
Lähtö isolla bussilla Tampereen Keskustorilta Vanhan kirkon edestä klo 8.00. Menomatalla pysähtytään ja juodaan Orivedellä aamukahvit.

Keuruskosken Mäntsän suku on hämäläistä heimoa. Tuomas oli Mäntän talon isäntä 1572 ja maksoi kymmenysverot Ruoveden kirkolle. Aarno Raittilan mielenkiintoinen esitelmä Mäntän suvusta ja talosta.

Kartanon lounas syödään uuden Gösta Paviljongin Ravintolassa. Ruokailun jälkeen tehdään opastettu kierros taidemuseo Göstassa. Serlachiuksen entiselle pääkonttorille siirrymme omalla bussilla. Pyrimme tehtaalle töihin (eletään vuotta 1951), juomme iltapäiväkahvit ja tutustumme Gustaf-museon Paperiperkele-näyttelyyn.

Tampereen Keskustorille Vanhan kirkon eteen saavumme noin klo 18.

Ilmoittaudu heti, paikka vain 50 ensimmäiselle.

Johan Marcusson Mänttä ja vaimo Caisa Keuruun Mäntzän talon rippikirjassa vuodelta 1696

Retken hinta

Seuran jäseniltä 65 euroa ja muilta 75 euroa. Hintaan sisältyy bussimatkat, aamu- ja iltapäiväkahvit, lounas, opastukset, esitelmät ja näyttelyiden pääsymaksut.

Ilmoittautuminen

Ilmoittaudu osoitteessa www.tamsuku.fi/retkelle.html tai täytä ilmoittautumislomake jäseniltojen aikana.

Ilmoittautuessasi kerro

Retkelle tulijoiden nimet, osoitteet, puhelinnumerot ja sähköpostiosoitteet, oletko sinä ja mahdollinen seuralaisesi Tampereen seudun sukututkimusseuran jäseniä, ruokarajoitteet ja lähetetäänkö lasku sähköpostilla (suositeltava tapa) vai postitse.

Kotimaan retkille ilmoittautumisesta

Ilmoittautuminen retkelle on sitova. Esteen sattuessa ilmoittautuminen on heti peruttava ilmoittamalla peruutuksesta markku.uusitalo@tamsuku.fi tai 050 310 9970.

Kotimaahan suuntautuvan retken voi perua vapaasti viikkoa ennen lähtöä. Jos retken peruu tämän jälkeen, seura perii puolet retken hinnasta. Jos ilmoittautunut esittää hyväksyttävän syyn poisjäännille, seura perii ilmoittautumisesta 5 euroa.

Jäsenillat keväällä 2017

Tampereen seudun sukututkimusseura järjestää kevään 2017 aikana kuusi keskustelu- ja esitelmäiltaa seuran jäsenille ja muille sukututkimuksesta kiinnostuneille.

Tilaisuudet pidetään keskiviikkoisin Monitoimitalo 13:n Wivi Lönn-salissa, 4. krs, osoitteessa Satakunnankatu 13. Talossa on hissi. Sisäänkäynti Pellavatehtaankadun puolelta. Tilaisuudet ovat kaikille avoimia ja maksuttomia.

Tervetuloa mukaan jo klo 17.00 alkaen tapamaan tuttuja ja keskustelemaan sukututkimuksesta. Paikalla asiantuntijoita ja valmisteltuja puheenvuoroja illan esitelmän aihepiiriin.

Kysymyksiä klo 17 alkaviin keskustelutilaisuuksiin voi lähettää myös etukäteen hallituksen jäsenille. Osoite on seura@tamsuku.fi

Keskiviikko 8.2.2017 klo 18.00 FM Juho Mattila: Maanomistusasiakirjat sukututkimuksessa, lainhuuto ja imissio pähkinäkuoressa.

Keskiviikko 22.2.2017 klo 18.00 Juha Vuorela: Rautaruukkien työväestö.

Keskiviikko 8.3.2017 klo 18.00 Torbjörn Nikus: Amerikan siirtolaisuus.

Keskiviikko 22.3.2017 klo 18.00 HM Markku Uusitalo: Jost von Qvantenin jäljillä.

Keskiviikko 5.4.2017 klo 18.00 FT Maija Ojala: Muukalaisia vai tervetulleita? Siirtolaiset Itämeren alueen kaupungeissa keskiajalla ja uuden ajan alussa.

Keskiviikko 19.4.2017 klo 18.00 Uusien jäsenten ilta ja keskustelua geneettisestä sukututkimuksesta.

Muita tilaisuuksia 2017

Suomen Sukututkimusseuran 100-vuotisjuhla **tiistaina 31.1.2017** klo 12-15, Helsinki Säätö-talo, katso sivulta <http://www.genealogia.fi/juhlavuosi>

Nimistö suku- ja asutushistoriassa -seminaari **lauantaina 18.2.2017** klo 10-14 Seinäjoella, katso <http://www.genealogia.fi/juhlavuosi>

Suku 2017 - koko Suomen sukujuhla -tapahtuma järjestetään Helsingissä ja Espoossa **13.-19.3.2017**, katso sivulta <http://www.genealogia.fi/suku-2017>

Valtakunnalliset kotiseutupäivät **perjantaina ja lauantaina 11-12.8.2017** Jyväskylässä, katso www.kotiseutuliitto.fi

Suomen sukututkimusseuran 100-vuotisjuhlaseminaari aiheena naiset sukututkimuksessa **perjantaina 15.9.2017 Tampereella**, tarkemmat tiedot myöhemmin sivuilta www.genealogia.fi ja www.tamsuku.fi

Turun kirjamessut **pe-su 29.9.-1.10.2017** Turun messukeskuksessa, katso www.kirjamessut.fi

Teemalauantai aiheena torpparilaitos **lauantaina 21.10.2017** klo 10-15 Tieteiden talo Helsinki, tarkemmat tiedot myöhemmin sivuilta www.genealogia.fi

Suomen sukututkimusseuran syyskokous ja 100-vuotisjuhlakirjan julkistaminen **lauantaina 25.11.2017** klo 10-14 Tieteiden talo Helsinki, tarkemmat tiedot myöhemmin sivuilta www.genealogia.fi

Orpana 1/2017

Sisällysluettelo

- 2** Seuran yhteystiedot
- 3** Puheenjohtajan palsta ja ajankohtaista
- 4** Uudet kunniajäseneet
- 5** Karkun Rainiot 1500-1800-luvuilla
- 15** Harvinaislaatuinen hautajaispuhe
- 17** Torpan pojasta laivuriksi
- 21** Johanna Kurelan haastattelu
- 22** Albin Kannisto
- 27** Rönnvik
- 28** Hauhon kivikirkko
- 30** Axel Charpentier - Hahkialan isäntä
- 32** Sampolan sukututkimuspäivä 2017
- 33** Vuosikokous 2017
- 34** Kevätretki Mänttään
- 35** Jäsenillat ja muita tilaisuuksia 2017

30

34

